

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen,
Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)

KIADÓHIVATAL: Debrecen,
Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Előfizetési ár 1 évre 8 pengő.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43.916.

FŐSZERKESZTŐ: D. Dr. RÉVÉSZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ: URAY SÁNDOR.

A HATVANÉVES „PROTESTÁNS LAP”

A hazai reformátusságot egy szervezetbe összefoglaló debreceni Zsinat nevezetes évében indult meg, két más rövidéletű kísérlet után, a „Debreceni Protestáns Lap”. Most tehát az egyház és a magyarság becsületes szolgálatában belökött teljes hatvan esztendő.

Mindig szerény és egyszerű szolgája volt a református egyházi életnek. Nem volt messze földön fényt szóró lámpa, csak kicsiny méces, amelynek enyhe világánál azonban a körülte lévő kis csoport tisztán látott és örömet talált. De bármilyen szerény tényezője is a magyar sajtónak (sőt a magyar református sajtónak is), hatvan esztendő élete sok tanítást adhat a magyar közszellem és kivált a magyar református közélet fejlődéséről. Ez a hatvan év hozta a református egyház szervezeti egységét, püspökei főrendiházi tagságát, lelkészei állami fizetéskiegészítését, iskolai államsegélyét, tanítói fizetésrendezését, egyházi adóesőkentési segélyét, lelkészei és tanítói nyugdíjügyének országosan rendezését, az állami egyetemen fennálló theologiai fakultást, hozott egy új theologiai főiskolát, egy sereg új főgimnáziumot, a népiskolák megsokszorozódását, a katonaságnál is külön protestáns püspökséget, továbbá hozta a polgári házasságot, az állami anyakönyvet, a reverzális visszatérését, a felekezetenkívüliséget, a zsidók recepcióját, majd „közgazdasági korlátozását”, a nazarénus-mozgalmat és az actio catholica-t, a liberálisizmus teljes uralmát, majd anathéma alá vétését, a szocialista irányzat magyaránnyú terjedését és a nyilatkeresztes szervezkedést, a világháborút, a forradalmat, az országgal együtt a református egyház szétdarabolását, majd az elszakított területek egy részével örvendetes egyesüléseinket, hozta egyházi épületeink és berendezéseink azelőtt elképzelhetetlenek tartott esinosságát és jókarbantartását, de templomaink megüresedését, az önkéntes vallásosság csaknem teljes megszűnését, másrészt a lelki gondozásnak addig nem ismert buzgóságát és szűkebb körökben az evangéliumi öntudat nagyszerű fellángolását. Kaleidoszkóp e hatvan év története, amelyhez hasonló változatosságot ennél jóval hosszabb időszak is ritkán mutat.

A hatvan év nagy távolságát már a cím is mutatja. Amennyire érthetetlen a mai kor fia előtt, hogy miért kell a Tiszántúlon, a reformátusok fővárosában készülő egyházi lapot (most már éppen a református egyházkerület hivatalos lapját) a szintelen protestáns jelzővel nevezni, éppen olyan jenen hirdették magukat hatvan év előtti eleink elsősorban protestánsoknak, amit ők, persze, nem ellentmondásnak, hanem evangéliumi szabad szellemnek értettek, inkább az evangéliumira, mint a szabadra helyezve a hangsúlyt.

A Debrecenben otthonos evangéliumi szabad szellem következése az is, hogy ennek a szoros értelemben vett egyházi helilapnak önként vállalkozó készítői, szerkesztői, gondozói közt nem csupán lelkészeket találunk. Két alkalommal, összesen huszonegy évben át volt ügynevezett világi ember a lap szerkesztője. A lap kiadásának költségét és az azzal járó kockázatot is — az utolsó lustrumtól lap elkülvte — magánosok viselték. Ezért pedig jutalmul még elismerés sem igen járt és azt hiszem, a lap tulajdonosai közül a legnagyobb nyereséget kiváló püspökünk, Eröss Lajos (akkor theologiai tanár)

érte el, aki ugyanis egy ötkrajcáros szivarért adta el a lap tulajdonjogát. Valami hivatalosnak kellett tehát lenni azokban, akik e nem kifizető munkára vállalkoztak, valami vonzóerőnek kellett lenni e lapban, hogy szerkesztésének és fenntartásának odiosum privilegiumát egy félszázadnál hosszabb időn át mindig magára vette valaki, és mindig voltak mellette jószívvvel segítő ingyenes munkatársak.

Hatvan év alatt e munkatársak száma légióra nőtt. Persze, a légiónak naggyobb része most már az idevültek honából gyönyörködik abban, hogy a „Debreceni Protestans Lap”, ha hivatalos közlönyé formálódva is, még mindig él és élni akar. Az egykori munkatársak közül még élők sorában Bökényi Dániel, Sulyok István és Jánosi Zoltán után az én kapcsolatomból nyúlik legrégibbre vissza. Ez az öregség jussa, azzal együtt, hogy majd két évtizeden át minden számban volt valami írásom. Ez az öregség jussa, azzal együtt, hogy majd két évtizeden át minden számban volt valami írásom. Ez az öregség jussa, azzal együtt, hogy majd két évtizeden át minden számban volt valami írásom. Ez az öregség jussa, azzal együtt, hogy majd két évtizeden át minden számban volt valami írásom.

Kun Béla.

Útban karácsony felé

A kegyesség nagy titka.

(I. Tim. III. 16. a.)

Pál apostol keresztyén vallásunk legnagyobb titkának azt tartja, hogy „Isten megjelent testben”. Amit ő titoknak tart, a maga történeti formájában nem is titok előttünk, hiszen vallásunk abécéjében megtanuljuk: „Úgy szerette Isten e világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen Őbenne, el ne vesszen, hanem örökélete legyen.” De ha Isten örök tanácsstere, bölcseségére, a hűnös ember megváltására gondolunk, örök titok marad előttünk: Isten szívében hogyan fogant meg ez a gondolat; hogyan határozta el Magát erre a lépésre; hogy engedte érlelődni az idők járását; hogy készítelte elő próféták által az utat; s végül is milyen külső körülmények között hajtott végre szándékát, ez örök titok marad az emberi értelem számára?! Titoknak nevezhette azonban az apostol az Isten megjelenését azért is, mert nem mindenki számára pattant fel a titok zára. Sokan úgy mennek át ezen az életen, hogy ebből soha semmit meg nem ismernek. Talán nem is akarnak megismerni, mert a szívök keménysége örök akadály marad s Isten tervét, keze nyomát, bölcsességét nagy sötétségben szemlélik.

Nekünk azonban, református keresztyéneknek ez a titok lenyűgöző, az egész életünket átfogó, minden lépésünkre kiterjedő szent kincsünk marad. Nem is tudunk ehhez hasonlítani semmit. Nincsen olyan kimagasló esemény, nem érhet akármi szokatlanul meglepő dolog, ami annyira rányomná bélyegét életünkre, mint ez. Az ebből folyó következményekre tesszük reá egész szolgálatunkat. Érték ha van e világban, csak ezért van. Ez nyitja meg az élet rejtelmeit s a teremtett mindenség minden mozzanatát ezen keresztül tudjuk felfogni és megérteni.

„Isten megjelent testben” — ez azt jelenti nekünk, hogy Isten közel jött hozzánk. „Övéi közé jöve.” Megismertette magát. Odamehetünk elébe. Nincsen akadály. Nem kell a Jakób létrája. Megfoghatjuk a kezét. Hallhatjuk szavát. Szívünkbe zárhatjuk tanácsát. Csak nekünk azt kell megtennünk, hogy az Istenről jövő titkát hittel elfogadjuk s arcunkat a titok felé fordítjuk, vagy amint a régiek kifejezték magukat: „Néki átadjuk magunkat” azért, hogy „testestől lelkestől az Övéi legyünk”.

Ennek a titoknak az elmélyítésére sohasem alkal-

masabb az idő, mint az advent ideje. Milyen felemelő látvány lenne, ha embermilliók életében megláthatnók ezt az elmélyülést. De mennyire vigasztalóbb lenne a magyar sors is, ha minden ködös elmélet kergetése helyett, minden csodaszer ajánlgatása kikapcsolásával erre az útra lépniük reá. S egy forró kívánságunk lenne: „Szállj, szállj magasra szíveink reménye. Vezess el minket Jézusunk elébe.” Áldott valóságok születnének meg belőle:

a) A keresztyéneknek igaz és zavartalan öröme lenne. A titok lényegét kizárólag magára vonatkoztatva, megértené, hogy minden érettünk történt. Ha pedig Isten végtelen világában a kicsinek és semminek látszó ember annyira fontos volt Előtte, akkor ez azt jelentené, hogy minden verebeeskénél jobban számon vagyunk tartva. Lehet ennél igazabb öröm?

b) De ezen túlmenőleg megnyugtató vigasztalásunk is lenne. Mindenkinél jobban érezzük az élet terheit. Vesztes, bánat, bűn, háborúság s a keresztyének engesztelhetetlen harca bármennyire is égethetné a szívünket, vigasztalna az, hogy az érettünk jött s velünk lakozó Isten még a keserűből is édeset hozhat elő. Csak a türelem és a békesség várása el ne hagyjanak, mert a keresztyént a reménység sohasem szegényítheti meg.

c) Nem utolsó sorban, de mindenek felett erőforrásra találhatnánk. A sötétben egy kis világ is mennyire eligazít. A börtön lakójának egy kis halvány reménysugár erőt ad. Mennyivel inkább erőt ad nekünk az: Isten velem van. Mi gyengék lehetünk, de Ő erős. „Akik Benne bíznak, azoknak minden javokra van.”

Tiszántúl magyar keresztyén népe oldódjék meg neked vallásunk nagy titka s míg csendben ülsz adventi napjaidban és vársz, hozza meg karácsonyod a véglges megnyugtatót: Istened, Megváltód van.

Ördög Lajos.

„Melyik életkor lehet szebb a gyermekkoránál, amelyben a két legjobb erény: az ártatlan vidámság és a halártalan szeretnivágyás a két kizárólagos mozgatója a cselekedeteknek.”

(Tolstoj: Mindennapra.)

Előítélet

— Levél Amerikából. —

Az Ember Tragédiájának befejezése előtt figyelemreméltó kijelentést tesz Lucifer. Gúnyos kacagással bocsátja hosszú útjára a „sárból, napsugárból összegyúrt” embert, aki mellé „babona, előítélet és tudatlanság” szegődik és ügylátszik, mindhárom véges-végig el is kísérte eddigi pályáján. Tehát végezetre is megmarad e három, ezek között pedig legnagyobb az előítélet. A másik kettő is ezt hizlalja.

Az előítélet mérgeggomba. Azonban néha szinte a pálma magasságát és a tölgy erősségét éri el. Ma is, amikor a folyton sűrűsödő és mindig veszedelmesebbé váló ködből keresik a kibontakozást, ez a főakadály. Magának Jézusnak is könnyebb volt eredményt elérni megbélyegzett paráznak és egyéb bűnösök között, mint az előítélet finom, láthatatlan szálaitól megkötözött farizeusoknál. Az emberiségnek egyik legveszedelmesebb öröksége ez, amely nemzedékről-nemzedékre tovább adatik. Mint a pók, ez is könnyen bejut bármelyik házba, palotába éppenúgy, mint kunyhóba, iskolába éppenúgy, mint istállóba. És ha egyszer bejutott, azonnal hozzáfog nesztelen munkájához. Rejtettebb zugokban kezdi szövögetni hálóját, de ha idejében ki nem sóprúzik, nekibátorodik nagyobb térfoglalásra is.

Az előítélet szakadékokat teremt emberek között, családok között. Elválasztja egymástól és szembeállítja egymással a nemzeteket, fajokat, vallásokat és a gyűlölet pusztító tüzevel tarol le akár egy egész kontinenset.

Az előítélet egész jelentése benne van nevében. Ítélet előre, előbb, mint a vizsgálatot lefolytatják. Bezár ajtót-ablakot a józan és logikájának legkisebb világossága előtt is és szabadon garázdálkodni engedik a sötétben röpködő vámpírt, amely minden életerőt kiszív az elméből és a szívből. Lép-ten-nyomon jelentkezik emberek, csoportok, osztályok, nemzetek, fajok és vallások életében. Íme néhány példa.

Ha paraszt, akkor csakis egy jelző illeti németek szerint: buta. Viszont az úr csak huncut lehet. Ha munkaadóról van szó, az csakis elnyomó, munkásnyúló lehet. Viszont a jogaiért harcoló munkás nyilvánvalóan kommunista. Aki templomba mer járni, az papszamara, és az úgynevezett öntudatos munkásmozgalom ellensége; viszont a szervezett munkás csakis istentelen lehet. Vannak amerikai magyarok, akiknek ítélete szerint bármi, ha egyszer azt magyar kormány csinálta, rossz; viszont amit az orosz-szovjet csinál, az nem is lehet más, csak jó. A pap csakis képmutató lehet, viszont minden tudós hitetlen. Az elmaradt öreg és a progresszív ifjú. Az „erkölcstelen” városi és a falusi „liba”. A megcsontosodott történelmi egyház és a szekta rajongója. A felfuvalkodott ortodox theologus és a szemforgató pletista. Természetesen mindezeket a jelzőket egymásra alkalmazzák. Hitvány politikai vezetők iránti gyűlöletet átruház az ember az egész félrevezetett népre.

Az előítélet vak. Először nem akar, végül pedig nem is tud látni. Hallottam egy fiatal leányról, aki

rendkívül ügyes volt viaszvirágok és gyümölcsök készítésében. De volt néhány vén leány barátja, aki soha nem volt megelégedve munkájával. Mindig találtak benne valamit, amit keményen megbíráltak. A leányt minden szerénysége mellett is fájón érintette az igazságtalan bírálat. Egyszer egy egészen tökéletes almát mutatott nekik. Természetesen ebben is számos hibát találtak: egyik az alakját, másik a színét kifogásolta. Mikor mindegyik elmondotta a magáét, a fiatal leány a szép nagy pirosalmát kettévágta és jóízűen elfogyasztotta.

Az előítélet igazságtalan. A tetszés vagy nem-tetszés, személyes szimpátia vagy antipátia alapján ítélt. Ami neki ellenszenves, azt előtte nem lehet igazolni. Gyakran egyes esetből kiindulva általánosít. Nem akarja ismerni a *fair play*-t. Nem próbálja beleélni magát a másik fél helyzetébe.

Az előítélet mindig kártékony és veszedelmes. Nyomában füstölög az ellenszenv, fellángol a gyűlölet, különösen ha szítják irással, propagandával, agitációval élelmes emberek, akik ebből akarnak megélni, ezen az alapon igyekeznek maguknak táborot teremteni. Akik beletetoválják a tapasztalatlan emberi lelkekbe az elfogultságot, előítéletet a másszínű, másfajú, másmitű vagy más osztályba tartozó emberekkel szemben. Óh, az emberiség hány nagy fáklya-vívójének oltották ki ezek a világosságát, az emberi haladásnak hány pionírját juttatták mártírsorsra!

Mindenekfelett pedig keresztyén-ellenes az előítélet. Az ókori kultúra központjában, Athén városában hangzott el a világhódító útra induló evangélium a nagy kijelentése: „Az egész emberi nemzetséget egy vérből teremtette az Isten...” Ez maga még nem evangélium, nem keresztyénség, de alap ez, amelyre építhet az evangélium. Hogy t. i. a faji megkülönböztetés felületes eljárás, nem mélyenjáró, nem alapvető. Hogy van egy egyetemes testvériség, mely Isten egyetemes atyaságában találja eredetét. Akkor senki nem hitt ebben. Zsidó és görög, római és barbár éppen az ellenkezőjét hitte. Minden nép saját istene vagy istenei választottjának tartotta magát és erre büszke volt. A többi népet pedig lenézte, megvetette. A népek között tátongó szakadékokon át az első hidakat az apostolok kezdték építeni. És minél többet tudunk az emberről, annál jobban igazolva látjuk őket. A legfehérebb északeurópaiktól az ébrefekete négerig a színárnyalatok egész skálája mögött mindenütt azonos alapérzéseket, vágyakat, reménykedéseket találunk. Mindenütt fogékony az ember a szeretet érintésére, mindenütt felvillanyozólag hat a részvét. Mindenütt megtalálható az egyetemes vallásos ösztön és minden vallásban megsejthető az ember istenkeresése, még ha csak lábait érintik is a Magasságosnak és arcát nem látják. Szentélyeik az Ő templomának legalábbis pítvarai, ha nagyon távol vannak is még attól, hogy ők maguk legyenek élő templomaivá. Lehet egyiknek lapos, másiknak görög orra, de mindegyiknél ugyanazt a működést végzi. Az evangélium a legalacsonyabb fokon álló fajt sem sorozza az orangután vagy gorilla csoport-

jába, hanem Isten messzeszakadt gyermekei közé. A fekete, akinek természetből göndör a haja, éppen olyan drága Istennek, mint az a fehér hölgy, aki a beauty parlor minden technikáját igénybeveszi, hogy göndörre változtassa fűrtit.

Aki ezeken az állításokon megütközik, csak azt arulja el, hogy milyen mélyen alatta van az evangélium isteni eszményének. Aki valamikor kifejezést adott ennek az álláspontnak az athéni értelmiség előtt, maga is először éppen az ellenkezőjét vallotta. Fiatalos hévvel, tüzzel-vassal pusztította a más-véleményen lévőket, de a nagy fordulat után lelki érettséghez jutva megírta a legszebb költeményt, amit valaha a szereiteiről írtak. Ma unos-untalan használják a „pálfordulást” a legszégycenitesebb arulások jelzésére, nem is sejtve, hol az igazság. Saulust az előítélet és tudatlanság, Paulust pedig az ismeret és szeretet tüzelte.

Az a kérdés végül: mit lehet tenni az előítélet terjedésének és pusztításának megakadályozására?

Nem elég a nagy-lelkű türelem, a sokat emlegett tolerancia. Egymás megismerésére van szükség,

hogy a félreértéseket és valóságos bajokat is tisztázzák lehessen. Amerika példát mutatott arra, miként működhet ebben közre mindenik tábor, amikor egy katolikus, protestáns és zsidó prédikátor együtt indult el országos előadókörútra, hogy a felvilágosítás és kiengesztelés nagyjelentőségű munkáját végezze ebben az országban.

Ezek a jóakarát emberei. Előítélet és jóakarát nem férhetnek meg egymás mellett. Kiotlják egymás életét. Tűz és víz ellenségek. Jóakarát nélkül nincs karácsony. Előítéletet nem tűr a karácsony. „Nincs zsidó, sem görög: nincs szolga, sem szabad...” Minden emberekhez jóakarát!

Most bombák riasztják fel a béke galambjait, de tudjuk, hogy ha majd egyszer újra leszállnak és megnyugosznak, nem a Kremlint, hanem Bethlehen istállóját választják lakóhelyül. Nem az üvegkoporsóba zárt új „szentet”, Lenint, hanem az „üres sirt” repdesik körül holdogán.

Dr. Takaró Géza.
newyorki lelkipásztor.

Énekeskönyvünk dicséreteinek eredete

— Válasz Elefánty Sándornak. —

Mint énekeskönyvünk és énekeink multjának kutatója, örömmel veszek minden új adatot, minden új megállapítást e téren. Örömmel vettem Elefánty Sándornak hozzászólását is a kérdéshez s bár közléseinek jórésze keresztülhullik a kritika rostáján, köszönetet mondok neki azért a néhány adatért, ami helytálló. Mivel nagyon fontosnak tartom, hogy e kérdésben tisztán lássunk, gondosan megvizsgáltam minden adatát s az alábbiakban közlöm észrevételeimet.

8. d. (*Örül mi szivünk...*)-nél helytelenül idézi forrását, Payr Sándort. Payr a „Kálvin és a kálvi izmus” 410. oldalán ezt mondja erről az énekről: „Dallama: O gloriosa et speciosa.” Elefánty ezt odamódosítja, forrását önkényesen használva, hogy „Payr latin eredetűnek mondja”, tehát a szövegét is, ami nem helytálló, mert az ének a CXXII. zolt. parafrázisa.

21. d. (*E húsvét ünnepében...*) szövegét Elefánty szerint nem írhatta Budai Ézsaiás, „mikor ez az ének először 1636-ban jelent meg”. Elefánty nyilván nem tudja, hogy előző énekesünkben két ilyen kezdetű húsvéti fennállóéneke volt, az egyik az Öreg Graduálból való, a másik a Budai Ézsaiásé. Mai énekesünk szerkesztői ezek közül csak a Budai Ézsaiásét hagyták meg. Elefánty helyesbítése tehát nem helytálló.

33. d. (*Hallók, Uram, szent Igédnek...*) közölhet ugyan más énekekkel hasonló gondolatokat, ez a tényen nem változtat, hogy a Losonczy Istváné, aki az Éneklésben Tarró Mester c. műve függelékében közli (F. 4. o.) a gyermekek számára írt kis énekei között.

83. d. (*A próféták ethallgattak...*)-nek, mely Szentés István karácsonyi éneke, semmi köze természetesen az ev. „A próféták megmondották...” kezdetű

nagyheti énekhez, mellyel Elefánty kapcsolatba szeretné hozni.

84. d. (*Szivünk vígsággal ma bétölt...*)-nek magam is sokat kutattam a német eredetijét, de eredmény nélkül. Annyi bizonyos, hogy sem nem a „Wie schön leucht uns der Morgenstern” kezdetű ének az eredetije, amely német énekesekben a „Von der Liebe Gottes und Jesu” c. csoportban szerepelt és amelynek dallamát követi, sem nem a hasonló kezdetű karácsonyi ének az eredetije, amely 7 soros, más dallamú és egészen más gondolatmenetű. Így Elefánty közlése nem helytálló.

90. d. (*Könyörgjünk az Istennek...*), mint Huszár Gál éneke, semmiképpen nem azonos a Batthyány-kódexben található hasonló kezdetű reggeli énekkel, melynek második sora így van: „Christus által mi Atyánknek.” Elefánty meg nem engedhető tévesztéssel, az első sor azonossága folytán, a két teljesen különböző éneket azonosnak veszi.

94. d. (*Mit használ keresztyénségem...*) nálunk a Kis János ev. püspök fordítása szerint van meg s nem a Zábrák Dénes által átdolgozott fordításban, mint előző cikkemben az erdélyi énekes nyomán közöltem. Az erdélyi énekest bizonyára az tévesztette meg, hogy a két első versszak mindkét fordításban csaknem szóról-szóra egyforma. A többi versknél már erősen érvényesült a Zábrák Dénes átdolgozása. Az ev. énekesben emez átdolgozott szöveg szerepel.

104. d. (*Istenemhez száll az ének*), jóllehet eredetileg, mint Elefánty is közli, Gerhardt Pál egyik éneke átdolgozásának készült, később olyan nagymértékű átdolgozáson ment keresztül, hogy az eredetinek csupán alapdolgata maradt meg, így méltán számíthat új éneknek, mint ahogy maga Fejes is vette.

160. d. (*Mennybéli felséges Isten...*) semmiképpen nem a Luther Mi Atyánkról készült éneke nyomán készült, mint ezt már többször kifejtettem s amiről mindenki meggyőződhetik, aki Luther énekét elolvassa. Sokan foglalták a Mi Atyánkot versekbe s hogy ez az énekük melyik nyomán készült, eddig még nem sikerült megállapítani.

181. d. (*Krisztus, ki vagy nap és világ...*) csakúgy nem az 1590-i, hanem az 1592-i énekesből való, mint a 91. d. (*Szent vagy örökké...*). L. Szathmáry József cikkét a Prot. Szemle IV. évf.-ban (459—460). ki mindkét énekest látta. Elefánty ez utóbbinál egyszerűen pontatlanul és zavaróan idéz Payrból, ki maga is helyesen 1592-ből valónak mondja. (L. I. m. 410—411. o.)

182. d. (*Adjunk hálát az Úrnak...*) tekintetében én már minden hagyománnyal szemben tartom magam a Kirchenlieder Lexicon megállapításaihoz, amely német alapossággal készült és amely ez éneket minden feltétel nélkül Horn Jánosnak tulajdonítja.

186. d. (*A nap immár elenyészett...*), Szentgyörgyi József éneke, semmiképpen sem hozható kapcsolatba a „Nun sich der Tag geendet hat...” kezdetű német énekkel, amint Elefánty gondolja. Egész más a magyar ének gondolatmenete, problematikája, mint a szimbolizáló németé.

192. d. (*Maradj velünk mi Krisztusunk*)... első sora, de csupán első sora, egyezik ugyan az Elefánty által citált német énekkel, de tovább semmi köze nincs a két éneknek egymáshoz. A miénk esteli ének, a német pedig szektaellenes egyházépítő ének a Von dem Worte Gottes c. csoportból.

195. d. (*Én Istenem, sok nagy bűnöm...*) fordítását és a 207. d. (*Kegyes Jézus...*) szerzőségét Elefánty minden további nélkül Regius Király Jakab

rozsnói lelkésznek tulajdonítja. Holott ez csak feltevés, Kálmán Farkas feltevése s nem feltétlen bizonyosság. (L. Payr I. m. 415. o.)

312. d. (*Minden ember csak halandó...*), mint magam is meggyőződtem, tényleg az „Alle Menschen müssen sterben” ének fordítása. Ez szövegkritikai szempontból Elefánty hozzászólásának egyetlen értéke. Mindenesetre ezért az egyért is köszönet illeti.

318. d. (*Krisztus én életemnek...*) nem azonos az evangélikusokról használt „Krisztus, te vagy életem...” kezdetű énekkel. Ez utóbbi tényleg németből való, mint Elefánty is mondja, de a mi énekünk más, nemcsak sorbeosztására, hanem tartalmára is.

Jól tudom, hogy nem befejezett ismeretünk énekeink multját illetőleg. A további kutatás sok értékes új adattal fog szolgálni. Magam is két új adattal pótolhatom újra megállapításaimat, amennyiben újra sikerült két énekünk eredetére világosságot deríteni. Az egyik a

301. d. (*Térj pihenni fáradt vándor...*), mely a Novák Lajos: Református Temetési Énektár c. gyűjteményéből való. Szerzője, mint a szerkesztő a munka 78. oldalán feltünteti, Ruttkay Menyhért. A másik a

317. d. (*Minden mulandó...*), mely Fövényessy János: Református temetőénekek. Sárospatak, 1909. művéből való. Mivel a gyűjtemény mind a szerző énekeit tartalmazza, ilyenformán ennek is Fövényessy János borsodgeszti kántor a szerzője.

Énekeink egyházunk szent örökségét képezik. Multjuk kutatása kell, hogy a kutatókat pontosságra, szabatosságra a tényekhez való ragaszkodásra kötelezze.

Dr. Horvay László.

A magyar protestánsok országos ünnepe Károlí Gáspár bibliafordításának 350 éves jubileumán*

A Magyar Értesítő jelenti: A magyarországi református és evangélikus egyház a fővárosban közösen tartott országos ünnepen október hó 13-án hódolt egyik legnagyobb kultúrhősnének, Károlí Gáspár néhai való gónci református esperesnek abból az alkalomból, hogy most háromszázötven éve úttörő erővel és munkával elsőnek fordította nyelvünkre a teljes Szentírást.

Az ünnep előtt két *egyetemes-egyházi istentisztelet* volt. A Kálvin-téri templomban az ezidőszerinti gónci lelképásztor, *Farkas Elek* esperes prédikált. Az evangélikus igehirdető, *Dr. Raffay Sándor* püspök volt.

Az új városháza dísztermében délben kezdődött az emlékünnepe. A főasztalra kinyitva odatették a vizsolyi biblia első, 1590-es példányát.

A „Tebened bízunk eleitől fogva” éneklése után *D. Kapi Béla* evangélikus püspök, egyetemes társelpök imádkozott.

* Ez a tudósítás lapunk igen szűkre szabott terjedelme miatt, nagy sajnálatunkra, már több számból kimaradt. (Szerk.)

D. Dr. Ravasz László református püspök, konventi lelkészelnök mondotta a megnyitót. A törzsköcs magyarságra — úgymond — legnagyobb hafást századok óta a Biblia okakorlata, ezt olvasták legtöbbször, a Bibliából rőt ki a zsellároskönyv s a XVI. században általánossá váló nép-oktatás tulajdonképpen azért eredt meg, hogy mindenki megtanuljon olvasni, s képes legyen saját szemével okulni a Bibliából. De ha a Biblia remcsak a legmagyarabb könyv, ha em a legeurópaibb könyv is. Az antik és a keleti műveltség benne csodálatos medret kapott s ebből az egybecömlésből támadt miáden új szellemi áramlat, a felvilágosodottságon keresztül a legdivatosabb tanításokig. Ez az egység adta az emberi művelődésnek a szellem egyik legnagyobb gondolatrendszerét: a keresztyén theológiát, ez adta a történelemnek eddigelé a legnagyobb, legtartósabb társadalmi intézményt: az egyházat, mint sorsdöntő életegységet. Ez hirdette ki az egyériség örök jogát és a lelkiismeret szabadságát s ez hirdeti szakadatlanul, hogy az emberi szellem Istennek a képe s innen ered méltósága és ereje. Az a tény, hogy egy nép életében s éppen a magyar nép életében

a Biblia lefordítás révén élő könyv s a nép könyve lett, épp olyan jelképes bekapcsolódást jelent az egyetemes nyugateurópai műveltségbe, mint amelyet Szent István a magyar nép megkeresztelésével hajtott végre... Isten ígéje nem elvont rendszer, mégkevésbé száraz tanítások gyűjteménye, hanem megváltásra szoruló, csodálatosan megváltott s erről a boldog állapotról tanuskodó embereknek, nemzedékeknek, nemzeteknek s nagy lelki közösségeknek az élet ezer változatában, magában a történelemben megnyilvánuló bizonyágtétele. A bibliafordító pedig századok prédikátora, pásztor, vigasztalója, ihletője, aki alázatosan eltűnik szolgálata mögött. Azért vagyunk itt, hogy a két evangéliumi egyház nevében hódoljunk egy magyar lekipásztor előtt, aki nagy századának a teljes magyar Bibliáért folytatott roppant küzdelmét a harmadik nemzedék élén, élete alkonyán győzelmesen bevégezte s 1590-ben egy kis faluban, a templom oldalához épített nyikorgó nyomtatóműhelyből, az első teljes magyar Bibliát szétküldötte.

D. Dr. Révész Imre püspök, az országos nevű egyháztörténetíró mélyre alapozott ünnepi beszédében mindenekelőtt a reformátor jelképes arcát vetítette hallgatósága elé: Károli Gáspárban van valami mindegyik magyar reformátorból, aki egyáltalában bibliafordításban fáradozott. „Csak az Isten addig éltesen, míg ezt a Bibliát kibocsáthassam, kész leszek meghalni és az Krisztushoz költözni” — sóhajtotta szívbemarkolóan sokszor „az istenes vénember” ott a gönci lelkészlakon. Ő *a reformátori magyar bibliafordító*. Tipus, akiről mindazt az áldást leolvashatjuk, amit magyar nemzetünknek Isten ígéje a reformációban és a reformáció Isten ígéjében adott. Szenvedélye volt — és vele együtt három reformátori nemzedéké —, hogy teljes és tiszta honi

nyelvű tolmácsolásban kerüljön népe kezébe, ajkára. szívébe a Szentírás. „Lét-ügyet”, az üdvösség ügyét látták e feladatban, az egyes ember, a nemzet és Krisztus egyháza számára. Károli Gáspárnak megadatott, hogy élete fogyatkozó gyertyája akkor lobbanjon utolsó, amikor már kész és kinyomtatott állapotban odahelyezhette magyar népe karjaiba a nemzedékek-sóvárogta művet. Az elmúlt három és fél évszázad megfelel kritikusainak is: mostanig éppen *százszor adták ki a teljes Károli-bibliát*, a legelterjedtebb magyar könyvet, amelynek értéke felül — íme — a legszentebb értelemben vett „népszavazás” döntött. A mai magyar népi és művelt nyelvből, háromszáz esztendő magyar költészetének és prózájának szó- és gondolatkincséből világosan bizonyíthatók a Károli-hatások. A bibliafordító legbeszédesebb emléke volna a legjobb mai magyarsággal megszólaló, *olsó magyarázatos Biblia*... „*a magyar föld és a magyar lélek hiánytalan áthasonító ereje lobog az ő példájában*”. Művével együtt beleépült a magyar lélek mélységeibe.

A másik ünnepi előadó *Dr. Zsirai Miklós* budapesti egyetemi tanár volt és a nyelvész szakember megfigyeléseit sorakoztatta fel Károli bibliájával kapcsolatban. Kiemelte: milyen sokoldalú tehetségnek kellett lennie a negyedik százada élt falusi papnak, hogy roppant feladatára vállalkozhatott. Magát a magyar nyelvet is ki kellett előbb emelnie az elhagyatottságból. Mégis nagy magyar költők: Szenci Molnár Albert, Arany, Jókai, Tompa, Ady stílusára, nyelvére is egyaránt fölimerhető a befolyása. Ezen a napon — így végezte a professzor — ne csak a magyar kegyelet áldozzon, hanem a magyar hála is hódoljon. Tekintsük ünnepünket protestáns és nemzeti ünnepnek!

Új vallástani kézikönyveket

Töméntelen panaszt hallok az elemi iskolák valláskönyvei ellen lelkészek és tanítók szájából. Igazuk van. Valláskönyveink nem számolnak bizonyos adottságokkal, körülményekkel. Kiváló tudósok, szakemberek, jóakarató dilettánsok kétségtelenül tudásuk legjavát beleadták ezekbe a könyvekbe, csak elfelejtették, hogy *ezeket a könyveket nem középiskolásoknak, hanem gyermekeknek kell megtanulni*. A legtöbb könyvet intelligens, városi gyermekeknek, gyakorlóiskolásoknak írták — bár egyiket-másikat még ezek sem tudják megemészteni — s kihagyták a számításból, hogy nemesak gyakorlóiskola van a világon, hanem vannak falusi, külterki, tanyai iskolák, ahol a gyermekek szellemi színvonala egy oktávval alacsonyabb, mint a gyakorlóiskolában... Ott van pl. a legújabb II. o. valláskönyv... (Igaz, hogy nem szabadna a II. o.-ban könyvet használni, de használják, sőt hivatalos kiadvány van belőle!)... Egy igen tiszteletreméltó, kiváló *gyakorlóiskolai* tanítónő írta, nem: *költötte*... Olyan is. Kiváló, nagyszerű, színes, költői szépségű, hosszú-hosszú *mesék* — csak az a hibája, hogy a gyermek nem tudja megtanulni, mert fele fogalommal sincs tisz-

tában... Legalább is erre felé nem tudják megtanulni, csak úgy, ha alaposan kirekesztik, átírják.

Új valláskönyveket kérünk! Az elv az legyen: *a valláskönyveket nemesak gyakorlóiskolások, hanem külterki proletárgyermekek is használják*. Tehát vagy olyan legyen a könyv, hogy mindenfajta színvonalú iskolában használható legyen, vagy külön kell írni magasabb és alacsonyabb színvonalú iskolák számára.

Úgy hallok, hogy pályázatok alkalmával kevés a jelentkező, mert kicsi a tiszteletdíj. Nagyobb tiszteletdíjakat kell kifizetni s akkor lesz pályázó bőven. A könyveket pedig úgy kell megírni, hogy *legalább tíz évig megjeljen!*... Mennyi botránkozás, kellemetlenség a minden évben megújuló könyvek miatt!

A könyveket nem elméleti, hanem gyakorlati szakemberekkel kell megírni!

A legmélyebb tisztelet a tudás iránt, de más az elméleti tudás és más a gyakorlati élet. Ezért az új valláskönyveket falusi lelkészekkel, vagy még inkább kiváló tanítókkal kellene megírni... Talán körpályatételt kellene kiírni, az ORLE-körkérdések mintájára s minden egyházmegyében, vagy minden

kerületben megírnának egy könyvet és a legjobbat elfogadnák. Akadnak még olyan lelkészek és tanítók, akik tiszteletdíj nélkül is hajlandók ennyi áldozatra.

Elgondolásom szerint I—II. o.-ban nem lenne könyv, csak kizárólag bibliát használnának. (I. o.-ban nincs is.) A többi osztályokban a könyv csak segédeszköz lenne a vallástanításhoz, a *vallásos neveléshez pedig mindenütt a bibliát használnánk.* (Most voltam egy osztályban, ahol szinte teljesen a biblia szerint s annak alapján tanított a tanító s pompás eredményt láttam.) Ezzel elérnénk azt is, hogy mire kikerül a gyermek az életbe, alaposan megismerné a bibliát s meg is szeretné.

Nem hallgathatom el a konfirmációi káték elleni panaszokat. Magam tapasztalatából tudom, hogy a gyermekek általában még mindig a Révész Bálint—S. Szabó József-féle kátét értik meg legkönnyebben.

Úgy látszik, az új káték nem váltak be. Nyelvük modoros, a gyermeklélekhez idegen, hosszadalmasak, túlsókat akarnak belesűriteni egy könyvbe.

Ezzel kapcsolatban érdekes kérdés előtt állunk. Tudjuk, hogy már megszavazták az új népiskolai törvényt s felállítják szélére a VII—VIII. osztályokat, gondolni lehet, nem lenne-e jobb a gyermekeket 14 éves korukban konfirmálni!? Akkor megvalósítható a több helyen, így Kájel Endre testvérünknel bevált módszer, s a VII—VIII. osztályokban, konfirmációra való előkészítésül meg lehetne tanítani a teljes Heidelbergi Kátét. E mellé bibliai ismeretek, egyháztörténelem, apologetika; persze mindenképp egy kevés, a legfontosabb s kész a VII—VIII. osztályok vallástanítási anyaga s egyúttal előkészültek a konfirmációra is.

Ez azonban kitérés volt s most újra kiáltom: *új valláskönyveket kérünk!*

Megkopogtatam a postaládát és bekiáltom: *sürgős!*

(Komádi.)

Fejlesztés Endre.

Néhány szó az „Új valláskönyveket!” című cikkhez.

Valahol azt olvastam, hogy ma már csak a gyermekek gyönyörködnek és csodálkoznak. Én még hozzáteszem: „...és azok, akik gyermekek közt élnek”. Én is közöttük élek, és talán ezért van, hogy erősen tudtam csodálkozni, amikor a Fejlesztés Endre nagytiszteletű úr cikkét olvastam s benne ezt a kifogást: „A II. osztályos valláskönyv története olyanok, mint egy-egy hosszú, színes mese.”

Hirtelen magam előtt láttam az én 7 éves kislányaimat (egy sem gyakorlóiskolai csodagyerek), s szóltam is hozzájuk gondolatban:

— Gyermekek, van egy bácsi, aki nem szereti, hogy ti szeretitek a mesét.

Érthetetlen volt nekik a gondolatbeli beszédem. Mint ahogyan érthetetlen lenne számukra az a vallástörténet, amit jó rövidre összesűritve — tehát nehéz nyelvezettel — adnánk eléjük azzal, hogy „tanuld meg!” A gyermek a mesét nem „magolja be”. Átéli. És nem szerencse-e, ha a 7 éves kicsike mesemondó lelke átéli a bibliai történeteket is? amelyekről úgyis megérzi, hogy azok nem tündérmesék. Igazabbak. Szébbek.

Vagy egyáltalán ne legyenek a történetek meseszerűek?! Adjunk a kis gyermekek elé rövidre fogott fejezeteket? De hiszen akkor úgy tele kellene sűriteni a történeteket nehézkes kifejezésekkel, hogy azt aztán igazán nem tudná az a 7 éves gyermek „megtanulni”. — És itt van egy másik csodálkoznivaló. Miért kell egy II. osztályos növendéknek a vallást könyv szerint „tanulni”? Kínzás tőle ilyen kívánni s ha kívánjuk, meglepő gyorsan az lesz az eredmény, hogy irtózni fog a vallásóráktól.

Pedig szereti és várja ezeket az órákat. Ha a tanító a bibliai történetet színesen, megjelenítően tudja előadni, úgy hallgatja minden gyermek, hogy együtt él és érez a szereplőkkel.

Otthon aztán, amikor a könyvből is elolvassa

a történetet, újra minden úgy jut az eszébe, ahogyan az iskolában hallotta, újra meg újra átéli, s tanulnia se kell, készséggel be tud számolni róla. Gyermekek, a saját szavaival. De így van ez jól. Mert gondoljunk csak az olvasmánytárgyalásra. Például a „Rossz álmom” című kedves, hosszabb olvasmányt végiggyönyörködik a gyermekek, meg is tárgyaljuk velük jól, de kinek jutna eszébe azt mondani: „Most aztán tanuljátok meg, úgy, ahogy a könyvben van!”

Úgy-e, nagyon megelégszünk, ha a tartalmáról számolniuk be ügyesen? A könyv csak segít. A valláskönyv is: emlékeztet és gyarapítja a szókinccsüket.

Természetes, hogy a könyv csak segédeszköz. Tanításunk alapja a Biblia, minden osztályban.

Igaz, hogy a Nagytiszteletű úr cikkében ilyeneket is olvasunk: „Elgondolásom szerint az I—II. osztályban csak Bibliát használnának. A többi osztályokban a könyv csak segédeszköz lenne a vallástanításhoz, a vallásos neveléshez pedig mindenütt a Bibliát használnánk.”

Hát nincs ez így mindenütt?! Hiszen nem is lehet másként! (Igaz, hogy a vallástanítást és a vallásos nevelést ilyen mereven elválasztani nem is lehet.)

És ne gondoljuk azt, hogy ilyen módszerrel csak gyakorlóiskolában lehet eredményt elérni.

Az én gyakorlóiskolámban a legtöbb gyermek iparos-, hajdú-, házmestercsaládból kerül ki; otthon bizony nem igen érnek rá velük foglalkozni. De gyermekek — gyermek. A lelkük egyforma. Csak a tanító más, aki a lelkük hűrjain játszik.

Ezért érthetetlen nekem a cikk ilyen kívánsága: „...Külön kell könyvet írni magasabb és alacsonyabb színvonalú iskolák számára.”

Ha még a vallástanítással kapcsolatban is lehet ilyen különbséget tenni a gyermekek között, az nagyon-nagyon szomorú.

Gergely Ilona.

Van-e szükség külön úrvacsorai istentiszteletre?

Nagyobb lélekszámú gyülekezetekben, ahol a vasárnap délelőtti liturgiái sorrendet követő úrvacsoraszertartás két és fél, sőt három órát is igénybe szokott venni, önkénytelenül is felvetődik ez a kérdés. Közismert tény ugyanis, hogy — csekély és boldog kivételektől eltekintve — ez a hatalmas ünnepi felvonulás testileg-lelkileg kifárasztja a gyülekezet legnagyobb részét. Ezért különösen téli időben, sokan tartózkodnak az ilyen alkalmakon való részvételtől.

Egyházunk elvileg és gyakorlatilag egyaránt elismeri a külön úrvacsorai istentisztelet létjogosultságát, amidőn gyakorolja a betegek úrvacsoráztatását, konferenciák záró szent vendégségét s az igen sok helyen szokásos nagyesütőtörtök esti kizárólagosan úrvacsorázóknak szánt istentiszteletét.

Történetileg nézve, meg kell állapítanunk, hogy az úrvacsoraszertartás nem annyira önálló liturgiái egység, mint inkább a nagy kultuszalkalmat bezáró, betetőző szent járulék, szent ráadás volt éppen az őskeresztényen időkben. Mai egyházi gyakorlatunk tehát kétségtelenül őskeresztényi alapokon nyugszik. Ebben az elrendezésben már-már felismerhetjük a római katolikus misében később ágas-bogassá kifejlesztett két főrészt: a missa catechumenorum-ot és missa fidelium-ot. Nagyjából az elsőnek elemeit foglalja magában a mi ú. n. vasárnap délelőtti liturgiánk is, míg formailag (tehát *nem dogmatikailag*) a missa fidelium ókatolikus körvonalait fedezhetjük fel úrvacsorai szertartásunkban. Ez a megoldás elég nagy határozottsággal képviseli azt a biblikus elvet, amely szerint ilyen alkalmakkor nem az úrvacsoraszertartás ténye az előjáróban fontos, hanem maga az Igehirdetés. Nem a *szertartáson*, hanem az *Isteni Szón* van a hangsúly.

E liturgiái hagyományt, melynek reformatori szempontból az a legnagyobb értéke, hogy a sakramentalizmus kísértő veszedelmét mindenképpen korlátozni akarja, manapság mégis újra át kell vizsgálnunk. Nem léphet fel kánonikus tekintéllyel ez a gyakorlat, amidőn ma több megfontolás ellene szól.

Az őskeresztényi időkben és a Reformáció Századában egészen bizonyosan nem számolhattak olyan adottságokkal, amelyek *mai* korunknak egyenes következményei. Akkor nem tűnhetett fel az istentisztelet hosszúsága egyfelől az Üdvözítő földönjárásához való nagy időbeli közelség szent entuziazmusa, másfelől pedig a hívek aránylag csekély létszáma következtében. Akkoriban nem ültek hatalmas s nem egyszer dermesztően hideg templomboltzatok alatt százak, sőt ezrek egymás mellett, iskolás rendben. Közvetlen bizonyoságtévesztések, később pedig antifónák tették változatossá azt az istentiszteletet, amelyen sokkal aktívabban vett részt a gyülekezet, mint manapság. Azok a gyülekezeti tagok nem hozták meg magukkal a túlsók beszédétől való iszonyodásnak azt a huszadik századbeli terheltségét, ami egyenes folyománya ma korunk antiintellektuális túlzásainak. A mindennapi élet nem nevelte rá őket arra, hogy a munkát, a komolyságot, a szórakozást egyaránt *időegységekre tagoltan* végezzék, élvezzék vagy szenvedjék át. Nem ismerték az óramutató veszedelmes rendőri hatalmát, amihez nemesak hozzá szokni, hanem tőle elszokni is nehéz. Oh, százszor boldogok azok, akiknek életében hónapszámra semmit sem

jelent az, ha az órájuk felőrával előbbre vagy hátrább jár: de ne legyenek az ilyenek értetlenek azokkal szemben, akiket a mindennapi élet éppen az ellenkezőjére nevel rá. Higgyük el, az ilyen idegdresszurán átment emberek éppen úgy vágnak a templom csendjére, mint bárki más és maguk sem tehetnek róla, ha kényelmetlenül feszengenek, amikor az istentisztelet a *meghatározhatatlan hosszúság* kanyarjaiban gyalogol előre.

Az úrvacsora áldásaiban is részesítő kultuszalkalom *rövidsége* és könnyebben *áttekinthető egysége* tehát időszerű kérdés és korszerű kívánalom. Úgy gondolom, hogy ha az ilyen témának kijáró tiszteletet és megfontoltságot önmagunkban biztosítjuk, akkor nemcsak *szabad*, hanem egyenesen *kell* is beszélnünk erről a kérdéstről. Felületes dolog lenne azt állítani, hogy ez az egységes liturgia szép és elfogadásra méltó elvét támadja hátba. A *változást is lehel egységesen végrehajtani*. Azzal sem érvelhetünk, hogy a jelenleg érvényben lévő megoldás a *legbiztosabb* út a sakramentalizmus kiküszöbölésére. Ha ez lenne a helyzet, akkor nem kellene lépten-nyomon beleütköznünk az úrvacsora népies-mágikus téves értelmezéseibe. Sőt talán abban is van valami igazság, hogy a jelenlegi gyakorlat — szándéka ellenére — egyenesen lápot ad e téves vélekedések számára, amidőn az első, terjedelmes „ünnepi beszéddel” a rendelkezésre állható időt, a gyülekezet figyelmét s a lelkesző szolgálóképességét annyira igénybe veszi, hogy a néhány mondatból összerótt szertartási beszéd kénytelen-kelletlen nyitva hagy minden ajtót a sakramentalizmus kapcsolatos bibliaellenes vélekedések számára.

A kérdés megoldására, egyelőre természetesen *csupán elvileg*, a következő lehetőségeket látjuk magunk előtt:

1. A jelenleg használatos egymásután következő két sorrendet megtartjuk ugyan, de *rövid* énekeket, imákat s prédikációt alkalmazunk. Gyengéje ennek a fellogásnak, hogy az úrvacsoraszertartás előtt eltávolozók egy nagyobb ünnephez egyáltalában nem méltó *torpe istentiszteleten* vesznek részt.

2. Ismét csak a jelenlegi sorrendek értelmetlenül hagyásával az istentisztelet és az úrvacsoraszertartás között (15—30 perc) *szünetet* tartunk. Az elsőnek részt az Úrasztalához nem járulók. Ennek végzetével ők és a lelkesző elhagyják a templomot s átadják helyüket az újabb harangozással jelzett úrvacsorai istentisztelet gyülekezésére. Az olyanok, akik esetleg mindkét istentiszteleten részt óhajtanak venni, az újonnan jövőkkel együtt néhány gyülekező vers éneklésével töltik el a 15—30 percet. Ennek eltelése után megkezdődik a szokásos sorrend szerinti úrvacsorai istentisztelet, amelyben legfeljebb annyi változtatás eszközölhető, hogy kezdetkor több énekvérséget énekelünk s az *ünnepi homiletikumot is érintő szertartási beszédet* esetleg a szószékről mondjuk. Ez olyan helyen valósítható meg, ahol az első istentisztelet elég korán kezdődik ahhoz, hogy még a második is a szokásos déli időre befejeződhessen.

3. Újabb lehetőség a szentjegyek kiosztásával eltelt idő korlátozására, ha részlegesen „tehermentesítjük” a „főistentiszteletet”. Iskolába járó konfirmáltak, leventék, ifjúsági és leányegyesületi tagok számára tarthatunk ünnep reggelén már 8 órai kez-

dettel úrvacsorai istentiszteletet. Igaz, hogy nagyon szép az, amikor a fiatalabbak az idősebbekkel együtt járulnak a szent asztalhoz; de, ha jól megfontoljuk, azt is látjuk, hogy az „ifjúsági gyülekezet” eszménye is szép és sok áldást rejt magában. Idővel talán erre a korai istentiszteletre eljönnek azok a nők is, akik háztartást vezetve, tíz órára már otthon szeretnének lenni. Így a gyülekezet mintegy megfelelődik. E megoldásnál a lelkesítő teendők megkétszereződnek. Ez a körülmény azonban ott, ahol elsősorban a gyülekezet érdekét tartják szem előtt, nem lehet akadály. Különben az ilyen kérdés által érdekelt nagyobb egyházközösségekben rendszerint több lelkesítő munkacsoport is áll rendelkezésre.

I. Negyedik lehetőségnek látom egy (lehetőleg régi elemekből összeállított) új „úrvacsoraosztásos istentisztelet” liturgiájának elkészítését. Ennek részletekig menő fejtegetésére magam erőtelennek érzem, bár azt is vallom, hogy nem szabad olyan tehetetlenül neznünk e feladatra, mint valami égbenyúló hegyre, aminek csúcsát nekünk néhány perc alatt el kellene érniünk. Idevonatkozólag csupán néhány nagyon szerény megállapítást próbálok tenni: 1. Ha részint a gyülekezeti misszió különböző alkalmában, részint pedig a szerzetelési igék elmaradhatatlan magyarázatában elég gondot fordítunk arra, hogy a sákramentum *hiteles* a lehető legtisztábban álljon a gyülekezet tagjai előtt, akkor feleslegesnek látszanak a „három kérdés” és utána következő ígéret hatal-

mas *körmondatai*. Egyszerűbb formába kellene azokat öltöztetni. Esetleg a háromból ötöt, vagy akár hetet készíteni, amely alkalmasabb csatorna lesz a lélek mélyéről fakadó *hívallástétel* számára. 2. Jobban ki kellene domborítani, hogy az úrvacsora nemcsak a bűnbocsánat felől való megbizonyosodásnak, hanem ugyanakkor a *hálának* és *örömmek* is ünnepi alkalma. Milyen szép kifejezése lenne pl. ennek az, ha a bűnbocsánat hirdetése után az egész gyülekezet fennállva hatalmas válaszként elénekelné a XXXII. *zsolnár* első versét! Ennél alkalomszerűbb és szárnyalóbb hangokat még szokásos alkalmi dicsőreteink között sem találunk. 3. Az ágendázó lelkesítő szolgálatát egy-két közbeiktatott állandó jellegű énekkel ajánlatos lenne megszakítani. 4. Megfontolandó a protestáns egyházak régóta gyakorolt hármas liturgiái elemének behelyettesítése eddigi gyakorlatunkba. (Tízparancsolat felolvasása, az Isten törvényét magasztaló énektől kísérvé. Bűnvallás, melyet bűnbánati ének követ. Bűnbocsánat hirdetése, mely után a gyülekezet Isten kegyelmét magasztalja énekben.) Ezután következhetnének a kissé leegyszerűsített hívallásra készített kérdések és a fogadástétel.

Egy ilyen fontos kérdést nem lehet maróhohnapra eldönteni. *Ennek érlelődnie kell.*

...*De hogyan érlelődjék, ha nem merünk, vagy nem akarunk beszélni róla?...*

Szenes László.

Zsinati tudósítás

A magyarországi református egyház 1939. évi március hó 1-én megnyílt zsinatának harmadik ülését, folyó évi december hó 10-ére hívta össze a Zsinat elnöksége Budapestre. A Zsinat tagjai alig egy-két kivétellel, mindaján megjelentek. Az előre megküldött zsinati iratokból nyilvánvaló volt, hogy a mostani gyűlés ünnepi tárgya: a Magyarországhoz visszacsatolt keleti és erdélyi területeken fennálló önkormányzati testületeknek, a magyarországi református egyház többi részével ismét egyesítéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása.

A gyűlést Dr. Ravasz László püspök, zsinati lelkesítő elnök Bibliamagyarázata és imája vezette be. Utána Dr. Balogh Jenő főgondnok, világi elnök mondott messztekintő megnyitó beszédet; ennek kapcsán elparentálta az időközben elhunyt zsinati tagokat: Dr. Darányi Kélmánt, Görömbej Pétert, Isaák Eleméret és Sörös Béla püspököt.

A formális megalakulás után, az egyes zsinati szakbizottságokban megüresedett helyek töltettek be titkos szavazás útján.

Az érdemi tárgyalás azzal kezdődött, hogy a most alkotandó új törvényszakaszt, annak tervezője és szövegezője, Dr. Szentpéteri Kun Béla, mélyen átértékelte és komoly értékű beszéddel vezette be. Hangsúlyozta, hogy a magyar szabadságnak és a magyar evangéliumi gondolatnak a visszatért területek magyarjai mindig erős bástyái voltak és ezeken a területeken a reformátusság a vezetőszeret. Csodálatos kultúrát termelt az erdélyi magyar reformátusság és egyforma szeretettel terjesztette kultúráját a másvallású és másnemzetiségű állampolgárok között is. Ugyanő mutatta be, az 1933. évi

I. egyházi törvénycikk 173. §-ának módosításáról készített törvényjavaslatot.

A Zsinat egyházalkotmányi bizottsága az érdemi tárgyalás előtt a javaslatokat külön tárgyalta s azt általánosságban a Zsinatnak elfogadásra ajánlotta; majd a részletekre vonatkozóan is megtette előterjesztését.

Farkasfalvi Farkas Géza tiszánmenni főgondnok, Tasnádi Nagy András budapesti egyházmegyei gondnok, Gönczy Béla, Kovács J. István és Jékely (Áprili) Lajos kisebb módosításokra vonatkozó javaslatokat tettek. Majd Balogh Jenő elnök megállapította, hogy a dakoromán történelmi túlzásokkal szemben a magyar tudományosság az utóbbi évtizedekben a külfölddel is megismertette a valódi helyzetet, hogy Erdély mindig magyar föld volt. Az elnök ezután ismertette az „erdélyi törvényjavaslatot”, amely bevezetőjében különös megbecsüléssel iktatja törvénybe elismerését a most visszatért területek lakóinak a szenvedések közt is megmaradt hűségéért. A javaslat megállapítja az erdélyi egyházkerületek visszakebelezésének módjait: a magyarországi református egyház érvényben lévő törvényei a visszasatolt részekben legkésőbb 1942. január 1-én lépnek hatályba. A törvényjavaslat továbbiakban a királyhágómelléki (nagyvárad) egyházkerületnek a tiszántúli egyházkerület kebelébe leendő visszatéréséről s annak módjairól, konventi tagok számáról rendelkezik. A Zsinat az egyházalkotmányi bizottság előterjesztésére a Magyarországhoz visszacsatolt keleti és erdélyi területek református egyházi közigazgatásának, törvénykezésének és egész jogrendszerének a magyarországi református egyház jogrendszerébe való

végleges beillesztése végett szükséges törvényhozási rendelkezések előkészítésére a zsinati elnökségnek az elnöke alatt felerészben a Zsinat tagjaisorából, felerészben az erdélyi és a királyhágómelléki egyházkerületek közgyűlésének tagjai sorából országos bizottságot alakított s azt a következőképpen választotta meg: Elnökök: Dr. Ravasz László, Dr. Balogh Jenő; tagok: Dr. Ajtai Nagy Gábor, Arday Aladár, Bányai Miklós gróf, Dr. Benedek Zsolt, Dr. Boér Elek, Csernák Béla, Harsányi Pál, Kádár Géza, Dr. Kállay Kálmán, Mester Mihály, Papp-Szász Lajos, Porzolt István, Dr. Puky Endre, Dr. Révész Imre, Sulyok István, Dr. Szentpéteri Kun Béla, Dr. Tasnádi Nagy András, Dr. Tavaszy Sándor, Teleki Artur gróf, Dr. Thury Kálmán, Vásárhelyi János, Vay László báró.

A Zsinat felhívta az országos egyházi bizottságot, hogy a Zsinat által elfogadott törvényjavaslat jóváhagyása és megerősítése után, meghallgatva az érdekelt egyházkerületek elnökségeit és — kivált a királyhágómelléki egyházkerületben — az egyházmegyék elnökségeit is, működését haladéktalanul kezdje meg és javaslatait terjessze a Zsinat elé.

A törvényjavaslatok elfogadása után, mely hatást kiváltó záróbeszédet mondott D. Dr. Révész Imre tiszántúli püspök, reámutatva az egyház és misszió összetartozására; majd a visszatért erdélyi részekről szólva azt a reményét fejezte ki, ha Isten kegyelmes lesz hozzánk, még ilyen boldog visszaölekezésnek részesei lehetünk. Befejezésül Ravasz László püspök imájában a határon túlmaradt szenvedőkért könyörgött.

Hírek az egyházmegekből

ALSÓSZABOLCS-HAJDÚVIDÉKI EGYHÁZMEGYE.

A tiszafüredi református Nőegylet 1940 dec. 6-án este 6 órakor erkölcsi és anyagi tekintetben egyaránt igen jól sikerült műsoros szeretetvendégséget tartott. A résztvevők száma meghaladta a háromszázat s köztük szép számmal voltak képviselve a római katolikus vallású atyafiak is. A tisztajövedelem 364 P volt, amely teljes egészében a szegények segélyezésére szolgál.

BIHAR-ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE.

Vitéz Dr. Nadányi János biharvármegyei alispán, a csonkabi-har-érmelléki református egyházmege gondnokát a Kormányzó úr a magyar érdemrend középkeresztjével tüntette ki a vitézi rend érdekében önzetlenül kifejtett értékes, hazafias működéséért.

HEVESNAGYKUNSAI EGYHÁZMEGYE.

December 1. ünnepnap volt Törökszentmiklóson. A hevesnagykunsági lelkésznek egyesülete a lelkész-özvegyek javára „szeretet hangversenyt” rendezett, amelyen megnyitót Dr. Kuszka István ny. főispán, felsőházi tag mondott. Majd a református vegyeskar adott elő művészi kidolgozással énekeket, amelyek szövegét D. Dr. Révész Imréné Váro Margit fordí-

totta le. Szabó Emil debreceni zeneiskolai tanár művészi zongoraszámai után került sor D. Dr. Révész Imre püspök úr előadására, melyben széles látókörrel és tudományos felkészültséggel szólt arról, milyen sok értéket adott a magyar lelképásztori kar magyarságunknak. Számos ilyen magyar érték felsorolása után szólt Magyarországnak kormányzójáról, nagybányai vitéz Horthy Miklósról. Majd ismét melegen ünnepelte a közönség D. Dr. Révész Imréné Váro Margit énektanárnőt, aki szép előadókésziséggel, művészi énekszámokat adott elő. Timáry Mária debreceni zeneiskolai tanár nagyszerű hegedűjátéka után a református vegyeskar éneke zárta be a fényesen sikerült estét, mely több, mint 500 P tisztajövedelmet hozott a lelkészözvegyek javára. Legyen érette Istené a dicsőség.

A Hevesnagykunsági Református Egyházmegei Lelkésznék Egyesületének évi rendes közgyűlése dec. 2-án volt.

A nagyszámban megjelent lelkésznék előtt D. Dr. Révész Imre főtiszteletű püspök úr szólt az Ige alapján, Akvila és Priscilla életéből mutatván föl, mint kell, hogy legyen ideje a lelképásztorának a háztartás és családnevelés gondjai mellett is „kifejteni az Istennek utát”, hogy mint lehet mozgatóerő kifelé jópéldaadással a házi áhitatok tartására, bent a családban pedig ihletője az ő férjének, ki vállalja Krisztusért az élet minden kockázatát.

A lelkek mélyéig ható és magábaszállásra indító igehirdetés után Gaál Istvánné nt. asszony, mint elnök, szeretettel üdvözli D. Dr. Révész Imréné főtiszteletű asszonyt, D. Dr. Révész Imre főtiszteletű urat és a megjelent lelkésznéket. Megindult hangon fejezi ki köszönetét a Püspök úrnak az isteni üzenet tolmácsolásáért, s megköszöni mindkettőjüknek az özvegy lelkésznék felsegítésére rendezett hangversenyen teljesített nagyértékű szolgálatukat. Azután a Főtiszteletű asszony az Igére támaszkodva, kéri a lelképásztornek támogatását az özvegy lelkésznék sorsának enyhítési munkájában, buzdítja őket, hogy erőforrásuk mindig ez az Ige legyen: „mindenre van erőm a Krisztus által, aki engem megerősít”.

Gaál István esperes szívből fakadó üdvözölő szavai után Vargha Zoltánné jegyző olvasta fel a mult gyűlés jegyzőkönyvét, Tóth Lajosné pénztárnok pedig beszámolt az Egyesület anyagi helyzetéről, s az özvegyek támogatására befolyt gyorssegélyek összegéről.

Majd Dr. Ferenczy Károly egyházkerületi missziói lelkész tartotta meg „A papné hivatása” című evangéliummal teljes és gyakorlati példákkal igazolt lebilincselő előadását, mely után gazdag eszmecsere indult meg, bizonyágtevésekkal. Végül Komlósi Gábor egyházmegei missziói előadó imádságával és a 245. dícséret 10. versének eléneklésével a gyűlés bezárult.

Gyűlés után az összes résztvevők (több, mint negyvenen) az esperesi párnak voltak igaz szeretettel látott vendégei. Ebéd után mindnyájan azzal az érzéssel távoztunk el, hogy Isten nagyon áldottá tette számunkra ezt az alkalmat, s szívünkben szállt az imádság: kísérje áldás a Főtiszteletű urat, az özvegyek könnyeinek törölgetőjét a Főtiszteletű asszonyt, a vendéglátó esperesi párt és az oly szép áldozatot hozó törökszentmiklósi nemes gyülekezetet. (K. G.)

I R O D A L O M

Krisztus nyomában. *Farkas István* tiszáninneni református püspök evangéliumi bizonyágtételei. Főpásztora iránti rögöszködését fejezte ki a tiszáninneni egyházkerület igen szerencsés formában azaz, hogy a püspök beszédeit, előadásait, intelmeit, buzdításait foglalta össze egy 290 oldalas, csinos, vonzó- és építőerejű kötetben. Bárhol kezdjük el olvasni a könyvet, mindenütt egy áttüzesedett lélek lobogása melengeti meg a mi szívünket is. Őt ciklusában mindenütt az én tesz bizonyágot a ti előtt az élő Krisztusról. Sokáig fogják emlegetni, különösen az ifjúsághoz szóló tiz buzdítást: *Útravaló az ifjúságnak*. Az egész könyv kiváló élmény (nemcsak olvasmány) annak, aki szeret odahallgatni az Ige emberének a szavára. (HKG.)

Makkai Sándor: A magyar reformátusság egyházi élete. Az „Igazság és Élet” füzetek 17. szám. Debrecen, 1940. 84 lap. — Ez a kis könyv áttekinthető és részletes összefoglalásban közli a magyarországi református egyház statisztikáját, azonkívül mindenütt kitér az utódállamokbeli reformátusság ismertetésére is. Megtaláljuk benne, milyen szerepe van református népünknek hazánk népesedésében, hogyan helyezkedik el a társadalmi rétegek szerkezetében. Részletesen megismerhetjük egyházunk közigazgatását, anyagi gazdálkodását. Tájékoztat bennünket az egyházi élet belső tevékenységeiről: az istentiszteletről, a nevelő és a missziói munkáról. Összegyűjti egy füzetbe a reformátusságunkról található összes statisztikai adatokat, számokat. Aki elolvassa, sok olyan érdekes és hasznos ismeretet talál benne, amelyet illetőleg általánosságban nagy a tájékozatlanság. K. F.

„**Református vagyok**” címmel karácsonyra kiadja a „Népbarát” *Gönczy Béla* vésztői lelkipásztor ama munkáját, melyben különös tekintettel a visszalért egyházak s egyháztagok szükségleteire, azokat az ismereteket közli, melyeket minden református magyarnak egyházáról s egyháztagsági kötelességeiről tudni illik és tudni kell. A kéziratról D. Dr. Révész Imre püspök a következőképpen nyilatkozott: „A legnagyobb készséggel és a legjobb lelkiismerettel igazolom, hogy „*A református vagyok*” című munka, amelyet kéziratban alkalmam volt megismerni, nagy és komoly egyházi közszükséglet betöltésére hivatott és ennek a szükségletnek kiváló mértékben meg is felel. Nyomatásban való megjelenésére éppen ezért igen nagy súlyt helyeznék. Megjelenése esetén a pásztori és gyülekezeti misszióknak hamarosan nélkülözhetetlen *segédeszközévé* fog válni.” A munka 8—9 íven karácsonyra megjelenik, bizományi ára 40 fill., közvetlen rendelési ára 30 fillér leendő. A nagyobb számú rendelést kérem mielőbb feladni, hogy a nyomtatandó példányok száma felől tájékozva lehessünk. (A békésbányai egyházmegye már 3000 példányt megrendelt.) Rendelések erre a címre küldendők: Népbarát kiadóhivatala, Budapest, XIV., Stefánia-út 29. ORSZ-iroda.

Dr. Gesztelyi Nagy László: Népfőiskola. Különlenyomat a *Közgazdasági Szemle* 1940. évi 9. számából. 18 lap. — Az utóbbi időben hazánkban divatosabbá vált a népfőiskola gondolatával foglalkozni. Ebben

a dolgozatban a szerző tájékoztat a magyar népfőiskola nem jelentéktelen multjáról és összefoglalja annak lényegét.

Dr. Gesztelyi Nagy László: Az elnéptelenedő falu. Különlenyomat a *Budapesti Szemle* 1940. októberi füzetéből. 21 lap. — A magyarság életének alapja a föld. A falu népének nagyvárosba özönlése elszakadás a földtől. Ennek a folyamatnak a mozgató okait veszi sorra ez a füzet és a jövőre nézve azt tartja feltétlenül szükségesnek, hogy a népnek vissza kell találnia az elhagyott földhöz.

Oktober közepén jelent meg: „*A reformáció az erdélyi románok között a XVI. és XVII. században*” című tanulmányom. A fejedelemségkori erdélyi román nép egyháztörténete, művelődéstörténete és szociális állapotainak rajza a könyv: megmutatása annak, hogy a református egyházi misszió és a magyar fejedelmi hatalom milyen történeti munkát végzett az Erdélybe bevándorló román nép egyházi reformja, műveltségének kialakítása, nemzetnévelése területein. Történettudományi módszerességgel megírt munka, mely részben kiadott, részben kiadatlan oklevelek bizonyosságára támaszkodik. A könyv terjedelme kb. 15—16 nyomtatott ív (240—260 oldal). Előjegyzési ára 5 P. — *Juhász István* református lelkész, a bukaresti Magyar Főiskolai Diákotthon v. igazgatója, Kolozsvár.

Hajnalesillag bibliai gyermeknaptár Ecsedy Aladár lelkipásztor és Újhelyi Mihály tanító szerkesztésében az 1941. évre is megjelenik. Az év minden napjára egy-egy gyermekeknek szóló igemagyarázatot tartalmaz s azt egy életből vett példával szemlélteti. Ára: egy példány 1 P és portó, csomagolás. Öt példánytól, a 80 fillér és portó, csomagolás. Megrendelhető: Ecsedy Aladár, Tahitótfalu, vagy Újhelyi Mihály Törökszentmiklós címen.

A magunk portájáról. Ez alatt a cím alatt jelent meg most két füzetben, számos képpel, csinos kiállításban az Országos Református Szeretetszövetség intézményeinek leírása. Találhatóbb címet nem is lehetett volna adni ennek a két szép füzetnek. Valóban a magunk portájáról van itt szó, minden reformátuséról. Hiszen a miénk a Szeretetszövetség, mi hívtuk életre, nincs az országnak olyan egyházközsége, ahonnan ne támogatták volna áldott adományokkal, hogy ezek a csodálatos intézmények meglétesüljenek. Vigasztalás, sőt több annál, boldog öröm és büszkeség elolvasni ebben a két füzetben azt, hogy mire volt képes a felébredt felelősség és Lélek a magyar református egyházban. Alkalmasabb hitebresztőbb olvasmányt nem is tudnánk ajánlani most magánosok részére és teli vallásos-estélyek számára. Kiválóan alkalmasak e füzetek KIE, leány- és egyéb egyesületek, valamint vallásos-estélyek számára. A két füzet nettó ára 60 fillér, bruttó ára 80 fillér. Megrendelhető közvetlenül a Szeretetszövetségtől 60 fillérért. (Budapest, XIV., Stefánia-út 29. sz.)

Karácsonyra megjelenik „*Szolgálatok az Úrnak*” címmel Ádventtől Szentháromság vasárnapig, tehát az ünnepes félévnek minden alkalmát kimerítő beszédkötet, amelyre előfizetőket gyűjtök előjegyzési áron. E beszédek közreadásával segítséget szeretnék nyújtani ifjabb lelkésztestvéreimnek az egész ünnepes félév anyagának feldolgozásával. A könyv előjegyzési ára 2-50 P, amely 7625. számú csekkklapon fizethető be. Megrendelés esetén kérem a *Megrendelőlapot* visszaküldeni december 15-ig. Megrendelést kérve vagyok, szolgatársi szeretettel Tiszainoka, 1940. október hó. *Szokody Gyula* református lelkipásztor, Tiszainoka (Szolnok megye).

Károlyi Gáspár: „A Vizsolyi Biblia Előjáróbeszéde” című, csinoskiállítású pergament borítású, stilizált kiadvánnyal áldozott az Országos Bethlen Gábor Szövetség a 350 éves vizsolyi Biblia emlékének. Ha már az egész vizsolyi Bibliát nem vehetjük a kezünkbe, ez a füzet megvilágítja azt a századokra kiterjedő szolgálatot, amit Károlyi Gáspár az evangéliumi keresztyénségnek és az egész magyar nemzetnek teljesített. A füzet ára 50 fillér. Megrendelhető a lelkészi hivatalokban, protestáns könyvkereskedésekben, vagy az Országos Bethlen Gábor Szövetség helyiségében. Budapest, IV., Semmelweis-u. 17. sz.

Előfizetési felhívás. Muraközy Gyulának, a *Református Élet* szerkesztőjének, december hó elején könyve jelenik meg. A könyv címe: *Titok*. Novellák a rejtelmes lélekről.

Előfizetési ára postaköltséggel együtt 2-60 P. Aki a *Református Élet* Szerkesztőségébe (IX., Kálvin-tér 8. l. em.) a rendelést december 25-ig beküldi, annak 2-60 P-ért küldik meg a könyvet bérmentve. A könyv olvasmányoknak, ajánlásoknak igen alkalmas. Komoly művészettel világítja meg az emberi lélek belső titkait, ellentmondásait, meglepő mélységeit. Van az elbeszélések között több olyan, amelyik igen alkalmas estélyeken való felolvasásra.

Szondy György: Virágország, Bogarország. (Mesék a nagy természetből.) Szondy György, a debreceni Dóczy-intézet volt tanára, jelenleg a debreceni gyakorló-gimnázium t. igazgatója, ma az első írónk a gyermekek és ifjak számára. Mint tanár, áldott lélekkel találja el az utat a gyermeki szívhez s a nagy pedagógustól nem lehet elválasztani a nagy író, ki természetrajz óráin is mesél és mesél-könyvében is tanít. Gyermekeink jól ismerik őt, elemi iskolai olvasókönyveiből. Ezeket kívül már egész kis könyvtárra valót írt s most ezt a színes és pompás sorozatot gazdagította, a karácsonyi könyvpiacon megjelent új kötetével, a *Virágország, Bogarország*-gal. Az album-alakú, diszes kiállítású könyvet még értékesebbé teszik Róna Emmy művészi rajzai. A szöveg és a kép „szív-ből-szívének” motívójával, igazi karácsonyi örömet fog jelenteni a szelíd lelkek világában. A szerző iránt melegen érzett elismeréssel ajánljuk ezt a nagy nevelői értékű új könyvet. (U. S.)

K Ü L Ö N F É L É K

Lapunk olvasóinak, barátainak és munkatársainak Istentől gazdagon megáldott karácsonyi ünnepeket kívánunk! A „Debreceni Protestáns Lap” szerkesztő-egye és kiadóhivatala.

*Az élet terhe és annak hordozása. Mielho-
temelőben járunk. Sok nehéz küzdelemmel kell átmenünk.
Lemondani megtanított az élet. Elgondolkozunk és elmeren-
günk. Látjuk, hogy minden nap felkél a nap, gyönyörű kék
az ég s ezer meg ezer természeti szépség okoz gyönyörűséget, a
mi napjaink pedig belevesznek egyik a másik után az alak-
talan, rideg, örökös éjszakába. Sokat kell dolgoznunk, sokszor
éjt-napot egygátve s nem válogatva a munkában s hordoz-
nunk kell egymás terhét is, hogy ne legyünk nagyon kiszolgáltat-
tatta a sors kegyetlenségeinek.*

*Hála a Gondviselés jóságának, hogy eddig a legnehezebb
időkben is sikerrel tudtunk harcolni a megsemmisülés ellen.
Magsokszorozódtak az élet gondjai, melyeket szinte el-
viselhetetlenné tesz a bizonytalanság, a jövőtől való féltelen
érzése. De legyen bármilyen súlyos is a helyzet, az Isten irgal-
masságába vetett hit az sugallja nekünk, hogy ne adjuk fel a
küzdelem, hanem menjünk bátran mindenre elszántva tovább
azon az úton, amelyen eddig jártunk.*

*A lemondás sírja mély. Ne igyekezzünk abba beletemel-
kezni. Reményünk még megvan, de ha a reménykedést is el-
temetjük, akkor csak fájdalmas halálodlás marad sivatár életünk
még hátralévő része.*

*Hűben az út, reményben az élet és szeretetben a lelkek
boldogsága. Az Úr biztonnal megsegít. Hiszem, hogy van még
e meglepett, szenvedő harzában s egyházban élni hit, remény,
szeretet és erő.*

*Istennek legyen hála, nem száradl még ki ezeknek fája.
Orosz Kálmán (Tiszvárséce.)*

**A tiszántúli egyházkerületbe visszatért egyházközségek
neve és református lakosainak száma. Bihar egyházmege:**
1. Bihar 2487, 2. Biharpüspöki 2974, 3. Biharszentjános 1259,
4. Bors 1154, 5. Élesd 1474, 6. Fugyi 463, 7. Fugyivásár-
hely 958, 8. Hegyközesatár 1178, 9. Hegyközkovácsi 810,
10. Hegyközpályi 818, 11. Hegyközsárdobágy 784, 12. Hegy-
közülak 1031, 13. Kisszántó 459, 14. Korosjenő 689,
15. Mezőtelegd 1604, 16. Mezőtelki 563, 17. Nagykakucs
263, 18. Nagyszántó 514, 19. Nagyvárád 19,083, 20. Nyüved
425, 21. Órvénd 820, 22. Paptamási 980, 23. Pelbárhida 370,
24. Pósalaka 489, 25. Pusztaiülak 665, 26. Rév 741, 27. Siter
1100, 28. Szalárd 1640, 29. Jákóhdos 1074, 30. Váradless
189, összesen 47,039.

Érmelléki egyházmege: 1. Albis 946, 2. Apátkeresztúr
282, 3. Asszonyására 1054, 4. Bálvok 377, 5. Berettyó-
széplak 1212, 6. Bihardioszeg 5565, 7. Biharfelegyháza 1489,

8. Biharvajda 806, 9. Csokaly 970, 10. Érábrány 886,
11. Éradony 572, 12. Érköbölkút 1417, 13. Érkésérő 1155,
14. Érbogyoszló 4015, 15. Érmihályfalva 3837, 16. Érolasz
680, 17. Ersemitén 1898, 18. Értarcsa 512, 19. Gálospetri 876,
20. Hegyközszentmiklós 987, 21. Hegyközszentimre 1131,
22. Kiskereki 1001, 23. Kály-Nagykágya 700, 24. Magyar-
kée 444, 25. Margitta 2610, 26. Micske 1137, 27. Otlo-
mány 810, 28. Piskoll 855, 29. Poklostelek 547, 30. Szalacs
2007, 31. Szentjobb 381, 32. Székelyhid 2856, 33. Tóti 952,
34. Vedresábrány 214, összesen 42,802.

Máramarosugocsi egyházmege: 1. Babole 481,
2. Halmi 1252, 3. Hosszúmező 1093, 4. Kisbábony 465,
5. Máramarosziget 2337, 6. Nagybocksó 132, 7. Nagytarna
171, 8. Tamásvárálja 493, 9. Túrterebes 595, összesen 7019.
Nagybányai egyházmege: 1. Adorján 319, 2. Amac 401,
3. Apa 636, 4. Aranvosmeggyes 301, 5. Avasútváros 1539,
6. Batiz 337, 7. Egri 798, 8. Felsőbánya 566, 9. Hírip 589,
10. Józsefháza 350, 11. Kakszentmárton 363, 12. Kisholes
523, 13. Kispelcske 387, 14. Kőszegremete 720, 15. Lázári
363, 16. Mikola 911, 17. Misztótfalu 387, 18. Nagy-
bánya 1907, 19. Nagyhdos 385, 20. Ombod 798, 21. Pató-
háza 315, 22. Pelttyen 293, 23. Sándorhomok 302, 24. Sárköz
599, 25. Sárközülak 147, 26. Szarazberek 426, 27. Szamos-
köröd 312, 28. Szamoskrassó 883, 29. Szatmárhegy 2043,
30. Szatmáruvári 341, 31. Szinerváralja 739, 32. Vámfalu
768, összesen 19,798.

Nagykárolyi egyházmege: 1. Bere 456, 2. Börvely 1714,
3. Csomaköz 257, 4. Dobra 1520, 5. Damahida 409, 6. Ér-
dengeleg 288, 7. Érendred 1000, 8. Érkörtvélyes 1442,
9. Génes 891, 10. Géres 950, 11. Iriny 558, 12. Kaplony 292,
13. Királydaróc 609, 14. Kismajtény 618, 15. Krasznaszent-
miklós 120, 16. Nagykaroly 3500, 17. Szaniszló 755, össze-
sen 15,382.

Nagyszalontai egyházmege: 1. Nagyszalonta 12,591.
Szatmári egyházmege: 1. Mva 434, 2. Csengerbagos
661, 3. Óvári 1091, 4. Pusztadaróc 312, 5. Szamosdara 359,
6. Szamosdób 468, 7. Szatmár 6312, 8. Szatmárnémeti 4972,
9. Vetés 689, összesen 15,328.
Összesítés: 30 bihari 47,039, 34 ermelléki 12,802, —
9 máramarosugocsi 7019, 32 nagybányai 19,798, 17 Nagy-
károlyi 15,382, 1 nagyszalontai 12,591, 9 szatmári 15,328.
Összesen 159,959.

RÖVID EGYHÁZI HÍREK.

A szatmári népfői-kola, amelyet G. Szabó Mihály espre-
res kezdeményezésére a szatmári és nagykárolyi református
egyházmege létesít Szatmárokörön, 1941 január 2-án
kezd meg működését. Az első évben két és félhónapi szor-
galmi idő lesz. A hallgatók jelentkezése és felvételét most van
folyamatban.

A kocsordi egyházban 250 P-t adott át lelkésznek egy
magát megnevezni nem akaró egyháztag azzal, hogy a
templomfűtést az egyház mielőbb megvalósítsa.

A szatmári egyházmege a keleti részek felszabadulása
folytán visszakapja a húsz évvel ezelőtt elszakított kilenc
egyházközséget, köztük a névadó Szatmárt és Németit.
Azt a kilenc egyházat pedig, amelyik a nagybányai egyház-
megekből maradt itt és ideiglenesen a szatmári egyház-
megehez csatoltatott, visszaadja a nagybányai egyház-
megeinek.

A tiszántúli egyházkerület missziói bizottsága a szat-
mári és nagykárolyi egyházmegek gyülekezeteinek részére
vasárnapi iskolai vezetőképző-tanfolyamot tartott Máté-
szalkán december 12—11. napjain.

Névtelen adomány Isten dicsőségére. Egy református
földbirtokos testvérünk, aki alsóbb és magasabb egyházi
tisztviségeket is visel, immár másodikban adományozott,
neve elhallgatásának szigorú kikötésével, 500 pengőt a
püspök szabad rendelkezésére, elsősorban ifjú lelkészek kul-
földi missziói tanulmányi útjára, másodsorban — ameny-
nyiben ilyen tanulmányi út a jelen körülmények közt nem
volna megvalósítható — tetszészerinti belföldi missziói
célra. „Ismeri az Úr az övét!”

HALOTTAINK

Dr. Anstein János, a baseli misszióintézet volt
főtitkára, a magyar református egyház nagy barátja
folyó év november 27-én életének 77. évében el-

lúnyt. Eredetileg mint lelkész működött Basellandban, de csakhamar a baseli misszió szolgálatába állott s annak hűséges szolgája maradt nyugalmába vonulásáig. Már közel járt a hetvenedik évhez, amidőn a Közép-Afrikában, a négerék között létesült evangélikus egyházak meglátogatására vállalkozott s ott két évet töltött. A külmiszió terén, a különböző földrészekben tett tapasztalatairól egymásután adta ki nagyszabású munkáit, amelyek közül csak a következőket említsük: „Köröskörül a föld körül.” „Élményeim Afrikában.” „Fáklyahordozók.” „Egyházi élet Abessziniában.” A baseli egyetem huzgó tevékenységéért, az egyházi irodalom terén kifejtett működéséért tiszteletbeli theologiai doktorrá avatta. Minket, magyarokat nagyon szerette. Debrecen három ízben (1923, 1928, 1935) látogatta meg s mindannyiszor külmisziói utairól előadásokat tartott. 1928-ban a képzősöknek ezen címmel tartott előadást: „A világ eserkészei.” Bemutatta előadásában a néger, az indus, a japán, a kínai eserkészeket. A baseli egyetemen tanuló magyar református ifjakat gyakran látta magánál vendégekkül s ügyök iránt mindig érdeklődést tanúsított. Még november 6-án levelet írt e sorok írójához s elküldte neki a múlt században élt kiváló misszionáriusnak, Zarembának életéről szóló munkáját. November végén már unokaöccse, Dr. Santónius Károly a haláláról értesített bennünket az elküldött gyászjelentéssel. Hadd fejezem be az áldottlelkű férfiúról való szomorú megemlékezést a hozzám intézett egyik levelének következő soráival: „Határok, ország, nép, nyelv elválaszthatnak bennünket, de a Krisztusban való szeretet összeköt.”

Dr. Veress István.

Id. Budaházy Lajos nyug. enesenesi lelképásztor 71 éves korában, boldog házasságának 38. évében folyó évi november 29-én, rövid szenvedés után elhunyt. Debrecenben élt nyugdíjbavonulása óta, itt is temettetett el december 2-án. Özvegye, szárnyokra bocsátott gyermekei, testvérei és unokái gyászolják. Lelkipásztori hű szolgálatáról nyitott sírja előtt utóda tett megható bizonyosságot. Az igaznak emléke áldott.

Özv. Horkay Lajosné Könyves Tóth Mária, volt debreceni ispotályi igazgatótanító hitvese, rövid szenvedés után, elpihent. A szép magas kort ért úrnőt népes családja kísérte utolsó útjára a debreceni köztemetőben. Emléke áldott.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű esperes urakhoz.

Az érdekeltekkel leendő közlés végett tudatom, hogy az I. lelkészkepesítő szóbeli vizsgálat idejéül az 1941. évi február hó 5. (ötödik) napján délelőtt 9 órát; a II. lelkészkepesítő szóbeli vizsgálat idejéül pedig 1941. évi február hó 12. (tizenkettedik) napján délelőtt 9 órát tűztem ki. Mindkét vizsgálat a debreceni Kollégium épületében tartatik.

Az I. lelkészkepesítő zárthelyi írásbeli vizsgálat február 3-án délután 3 órától; a II. lelkészkepesítő zárthelyi

írásbeli vizsgálat pedig február hó 10-én délelőtt 9 órától tartatik.

Az I. lelkészkepesítő vizsgálatra jelentkezni kell február 3-án délelőtt 11 órakor a lelkészkepzőintézeti igazgatónál, ennek hivatalában (Kollégium); a II. vizsgára jelentkezni kell február 10-én délelőtt 9 órakor az egyházkerületi főjegyzőnél a Kollégium kistanáca-termében.

Február 1. illetőleg 11-e a zárthelyi írásbeli dolgozatok megíráására fordítatik.

Mind az I., mind a II. lelkészkepesítő vizsgálatra jelentkezők a vizsgálatot megelőzőleg 1 (egy) hónappal tartoznak okmányaik (theologiai végbizonyítvány, illetve I. lelkészkepesítő vizsgálati bizonyítvány, az összes szolgálati bizonyítványok a theologiai tanfolyam bevégezése, illetőleg az I. lelkészkepesítő vizsgálat letétele óta) a lelkészkepzőintézeti igazgatóhoz, illetve az egyházkerületi főjegyzőhöz beküldeni, hogy az esetleges hiányok pótlására idő álljon rendelkezésre.

Egyben közlöm, hogy a II. lelkészkepesítő bizottság csak olyan szolgálati bizonyítványt fogad el, amelyben nemesak a segédlelkézi szolgálatra történt bejegyzés, hanem legalább kétevi időtartamra a lelkézi szolgálatok igazolása is benne foglaltatik.

Azok a javítóvizsgások, akiknek elégtelen osztályzatuk miatt exmissziójuk felfüggesztett, vizsgára jelentkezésük alkalmával hivatalos bizonyítvány formájában tartoznak igazolni a következőket: a) valahova be vannak jegyezve segédlelkésznek; b) lelkézi gyakorlatot kiegészítő képpen végeztek; c) lelkészhez illő viselkedést tanúsítottak; d) felelmi alatt nem állanak.

Közlöm továbbá, hogy a II. lelkészkepesítő vizsgálaton a „gyakorlati bibliamagyarázathól” Lukács evangéliuma lesz kijelölve a Szabályzatban előírt szöveggként. Pót- vagy javítóvizsgások azonban azt a bibliai könyvet magyarázhatják, amelyből első alkalommal tett lelkészkepesítő vizsgájukon feleltek.

Végül közlöm, hogy a II. lelkészkepesítő vizsgálati bizottság igazolt kérelemre, csak a szeptemberi vizsgára elkészített házi írásbeli dolgozatokat érvényesíti a következő februári vizsgálatra; februári vizsgára elkészített házi írásbeli dolgozatokat még indokolt kérésre sem érvényesíti a következő szeptemberi vizsgálatra, hanem a februári vizsgálatra meg nem jelent vizsgázókat összes házi írásbeli dolgozataik újból való megírására kötelezi.

Debrecen, 1940 december 1.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.
5610—1940. szám.

KÖRLEVÉL

az egyházkerületbe kebelezett valamennyi lelképásztor és más lelkész úrhoz a politikai pártok zászlóinak megáldása tárgyában.

Felmerülő lehetőségekre tekintettel nagyon nyomatékosan figyelmeztetem szolgatársaimat arra, hogy politikai pártok zászlóinak református egyházi szertartással akár templomban, akár azon kívül való megáldása, a mellett, hogy az 5697—1938. sz. körlevelemben kifejezett református keresztényen hitvallási állásponttal is ellentétes, egyben a II. tc. 10. §-ának e) pontjába is beleütközik. A politikai pártok a nemzet közvéleményének és a belügyi kormányzatnak ellenőrzése alatt állanak. Ezeknek a feladata tehát a politikai pártokat nemzethűség és erkölcsi tisztesség szempontjából értékelni. Ha az egyház lelkészeinek ilyen magatartásával egyik vagy másik politikai párt mellett mintegy „szent” tüntétést végez, ezzel Istentől rendelt feladatkorét messze túllépi s az illető gyülekezetben óvhatatlanul belső meghasonlást is kell. Az, hogy politikai pártok zászlóikat egyházi szertartással áldatták meg, egyházunk életében a múltban is csak kivételes és szörványos esetekben fordult elő, amelyet az egészséges egyházi közvélemény akkor is helytelenített. Ma, amikor egyházunknak és egyházunk hivatalosainak minden szellemi és erkölcsi erejüket magára az egyházra és a nagy nemzetegész szolgálatára kell koncentrálniuk, minden ilyen magatartás sokszorososan súlyos beszámítás alá esik.

Atyafiságos tisztelettel:
Debrecen, 1940 december 5.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától
5322—1940. szám. Tárgy: Anyakönyvi kutatás.

FELHÍVÁS.

Nagy Ferenc okl. gépészmérnök budapesti, XIV., Thököly-út 117/a), félem. sz. lakos kérelmére elrendelem a következő anyakönyvi bejegyzések felkutatását:

Nagy Péter, volt geszti lelkipásztor (született 1826 június 26., Berettyóújfaluban) és Török Terézia (született 1836 augusztus 16., Ókányban) házasságkötésükre vonatkozó anyakönyvi bejegyzését. A házasságkötés helye ismeretlen, ideje 1854 április 18.

Feltalálás esetén kérelmező értesítendő, aki a felmerülő költségeket készpénzzel fizeti.

Debrecen, 1940 december 12.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

5511—1940. szám.

Tárgy: Anyakönyvi kimutatás.

FELHÍVÁS.

Petky Erzsébet pesthidegkúti (Szent László-utca 48. sz.) lakos kérelmére elrendelem nevezett nagyanyjának, Petky Istvánné szül. László Erzsébet születési anyakönyvi bejegyzésének felkutatását.

Nevezettre vonatkozólag csak annyi állapítható meg, hogy Nagybányán 1868-ban kötött házasságot és akkor 40 éves volt. Hozzátartozóik tudomása szerint nagybányai születésű lehetett és ott is konfirmált, ott azonban születésű bejegyzése nem található s valószínű, hogy Szatmár vagy Ugocea megyében máshol született.

Feltalálás esetén Petky Erzsébet értesítendő, aki a felmerülő költségeket fizeti.

Debrecen, 1940 december 12.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

5580—1940. szám.

Tárgy: Anyakönyvi kimutatás.

FELHÍVÁS.

Detrich Miklós budapesti (I., Logodi-utca 62. sz.) lakos a következő anyakönyvi bejegyzések felkutatását kéri:

1. *Kisdobronyi Izsák Laura hol és mikor született?* (Állítólag 1833 körül. Szülei földesúri joggal szatmármegyei lakosok voltak.)

2. *Mikor és hol ment férjhez?* (Kb. 20 éves korában esküdött Somlyódy Balázssal, aki Tiszabezdén, Szabolcs megyében volt földbirtokos.)

3. *Papp Borbála hol és mikor született?* (Állítólag 1844 körül. Édesapja Kökényesdi Papp János szül. Gégény 1815. édesanyja Bilkei Nemes Karolina, szül. 1824.)

Az anyakönyvi bejegyzések megtalálása esetén kérelmező értesítendő, aki a felmerülő költségek megtérítésére magát kötelezte.

Debrecen, 1940 december 12.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

KIVONAT

a tiszántúli református egyházkerület 1940 november hó 27—28. napjain tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből.

427. szám. A kollégiumi jubileumi történet szerkesztőségének jelentése.

Egyházkerületi közgyűlésünk elkötelezi a jubileumi mű megjelent füzeteinek (10 + 6 P) 16 pengő áron és a jövőben megjelentetendő füzeteknek az akkor megállapítandó áron való megszerzésére az egyházközségeket a lelkipásztori állások száma és a tanítótestületek nagysága szerint (minden lelkipásztori állás után egy-egy, minden legalább tíz tagból álló tanítótestület számára egy s ennél nagyobb tanítótestületnél minden tizet kezdő szám után további egy-egy példány), továbbá közép- és középfokú iskoláinkat (a tanári könyvtárak számára legalább egy példány beszerzésére). Tekintve azonban a jelen idő nehéz gazdasági helyzetét, az 500 lélekszámon aluli egyházközségeket, ha kéri, egyelőre felmenti a kötelező megrendelés alól a további intézkedésig. A munka a parókhálós könyvtárba besorolandó.

Felhívja közgyűlésünk Szerkesztőséget, hogy a fentieknek megfelelően a felmentésben nem részesült egyházközségeknek a lelkipásztori állások száma és a tanítótestületek nagysága szerint, továbbá a közép- és középfokú iskoláknak és intézményeknek, melyek már az első, illetőleg a második bécsi döntés előtt is a tiszántúli egyházkerület kebelébe tartoztak, a megfelelő példányszámokat küldje el.

Közgyűlésünk elkötelezi a történelmi füzeteket kézhezvevő egyházközségeket, iskolákat és intézményeket, hogy legkésőbb 1941 február 1-ig a füzetek árát (16 pengőt) az egyházkerület pénztárába, a mulasztókkal szemben már most megállapított felelősség mellett, fizessék be. Egyházkerületi közgyűlésünk az ország megnagyobbodásával vizszozatérő gyülekezeteinkre, iskoláinkra és intézményeinkre a történelmi mű megrendelésére vonatkozólag később kíván határozni.

Debrecen, 1940 december 10.

Uray Sándor,
egyházkerületi főjegyző.

A tiszántúli református egyházkerület vallástanárképesítő vizsgálati bizottságától.

5747—1940. szám.

ÉRTESÍTÉS.

A Debrecenben 1941 februárban tartandó vallástanárképesítő vizsgálat időpontját, mivel fontos egyetemes konventi bizottsági ülések más módon nem voltak elhelyezhetők, módosítani kellett: a vizsgálat írásbeli része 1941 február 25-én, kedden lesz, szóbeli része pedig február 27 (csütörtök) és esetleg következő napjain.

Elnökség.

Pályázati hirdetmények

Baktalórántháza református egyháza pályázatot hirdet katonai szolgálatra bevonult *kántortanítójának* ideiglenes helyettesítésére. Fizetés törvényszerű. Kötelesség: A III—VI. vegyesosztály tanítása. Pályázati határidő december 23. Kántori képesítéssel nők is pályázhatnak. *Iskolaszék.*

Biharkeresztesi református egyház pályázatot hirdet tényleges katonai szolgálatra bevonult *tanítója* helyettesítésére. Fizetés törvényszerű. Lakás természetbeni. Állás január 1-én elfoglalandó. Pályázati határidő: december 21. Pályázhatnak férfiak, nők. Kérvények Református Lelkészi Hivatalhoz küldendők. *Iskolaszék.*

Csaholei református egyháznak *énekvezértanítóra* van szüksége. Fizetés: Lakás, kert és természetben törvényszerű járandóság és pénzbeli államsegély. Kötelesség a III—VI. vegyes elemi iskolai osztálynak a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint való vezetése, továbbképző iskolai osztályok vezetése, egyházi jegyzőség, lelkesnek akadályoztatása esetén és kánoni órákon való helyettesítése, általában az egyházi törvényben megszabott minden munka.

Pályázati határidő az ezen hirdetmény megjelenésétől számított három hét. Állás megerősítés után azonnal elfoglalandó.

Válaszbélyeggel ellátott, szabályszerűen felszerelt kérvények a Református Lelkészi Hivatalhoz küldendők Csaholcra (posta helyben), Szatmár megye.

A **császlói** református egyházközség *kántortanítója* tényleges katonai szolgálatra való bevonulása idejére *helyettesít* keres. Fizetése törvényszerű. Pályázati határidő e lap megjelenésétől számított tíz nap. Nők is pályázhatnak. Pályázatok Református Lelkészi Hivatal, Császló, (u. p. Gacsály Szatmár megye) küldendők.

A **csengersimai** református egyház pályázatot hirdet 1. a lemondás folytán megüresedett *kántortanítói* állásra, Javadalma 44 egység és 10%, a többi államsegély. 2. A szelvezés alatt lévő *II. tanítói (tanítónői)* állásra. Javadalma: Lakás és 10%, a többi államsegély. Pályázatok a hirdetmény megjelenésétől számított 21 nap alatt adandók be a Református Lelkészi Hivatalhoz, Csengersima.

A **fertőszalmási** református egyház előjárósága pályázatot hirdet az eltávozás folytán megüresedett *II. tanítói*

állásra. Fizetése törvény szerint. Kellőleg felszerelt kérvények a fertőssalmási Református Lelkészi Hivatalhoz nyújtandók be, a pályázat megjelenésétől számított nyolc napon belül. (Ugoesa vármegye; posta: Nagypalád.) Az állás azonnal elfoglalandó. *Református Presbitérium.*

A **huszti** református egyház presbitériuma pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett *kántortanítói* állásra. Javadalom: Háromszobás lakás, kerttel. A cseh állam által kényszer folytán megállapított 701 P készpénz, kiegészítve megfelelő államsegéllyel: 2 hold szántóföld; 3 öl tűzifa; 266-66 aranykorona sóalaptvány (melynek az államkincstártól folyósítása kérvényezve van); temetési stóla.

Kötelessége: Osztatlan vegyes hatosztályú iskola növendékeinek tanítása; minden belmissziói munkában segédkezés; kántori teendők végzése; presbitérii jegyzőkönyv vezetése; lelkész akadályoztatása esetén helyettesítése.

Pályázati határidő a hirdetés megjelenésétől számított 21 nap.

Pályázati kérvények Református Lelkészi Hivatalhoz, Huszt címre küldendők.

Az állás a választás után azonnal elfoglalandó.

A **ibrányi** református egyház tényleges katonai szolgálatra bevonult *tanító helyettesítésére*, nyolc napi határidővel, pályázatot hirdet. Fizetés törvényszerinti. Kötelessége a tanításon kívül belmisszióban segédkezni, kántortanító akadályoztatása esetén helyettesítése. Kérvények, válasz-bélyeggel felszerelten, Lelkészi Hivatalhoz küldendők.

A **kabai** református egyház pályázatot hirdet teljesen osztatlan iskolájánál nyugdíjazott tanító helyére történt átválasztás folytán megüresedett VIII. számú *tanítói* állásra. Javadalom: Kétszobás lakás, mellékhelyiségekkel; kezdőfizetés 20%-a az egyháztól, a többi államsegély; 1 öl tűzifa. Kötelessége: A reábizott osztály vagy osztályok vezetése, ezidőszert a III. fiúosztály vezetése, kántor helyettesítése, úrvacsoraosztáskor segédkezés, belmissziói munkában, iskolán kívüli népművelésben részvétel, vasárnapi iskola vezetése, leventeoktatás és cserkészcsapat vezetése. Csak férfitanítók pályázzanak. Az állást 1941 február 1-én kell elfoglalni. Szolgálati Pragmatika 136. §-a szerint felszerelt kérvények a pályázati hirdetés megjelenésétől számított 21 nap alatt a kabai Református Egyház Iskolaszékéhez küldendők. Kántori oklevéllel bíró pályázók előnyben részesülnek. A pályázati kérvény és okmányok visszaküldéséhez szükséges válasz-bélyeg melléklendő.

A **kakszentmártoni** (Szatmárnémeti mellett 3 km.-re) református egyház pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett *helyettes kántortanítói* állásra, a következő díjlevél mellett: Lakás és kert természetben. Három hold szántó föld haszna. Tizenkét méter tűzifa. Nyolc mázsa tisztabúza. Két mázsa szemestengeri. Egy hold legelőjog haszna. Temetőföld haszna. Egyházközségi segély és államsegély fizetési kiegészítésül. Törvényes stóla. Kötelesség: I-VI. osztályú vegyes-iskola vezetése, énekvezérei teendők végzése, belmissziói munkában segédkezés. Pályázhatnak okleveles kántortanítók, ennek hiányában a kántorságot végezni tudó férfi- és nőtanítók. Eredményes munkálkodás után a megválasztott tanítót a presbitérium a következő iskolai évre véglegesíti. Pályázati határidő 1940 december 25. Állás azonnal elfoglalandó.

A **kislétei** református egyházközség presbitériuma pályázatot hirdet az elválasztás folytán megüresedett *organista-kántortanítói* állásra. Javadalom: Lakás természetben, 17 (tizenhét) kat. hold 1153 (egyezeregyszázötvenhárom) □-öl szántóföld, 252 (kettőszázötvenkettő) □-öl szőlőföld, melynek adóját egyház fizeti, 13 (tizenhárom) köböl rozs, ez 22 értékgység, 150 P készpénz, megfelelő államsegély. Kötelesség: Kijelölt osztályok tanítása, organista-kántori teendők elvégzése, Ifj. egyesület és Ének-kar vezetése, belmissziói munkában való segédkezés, egyházi jegyzőség, szükség esetén a lelképásztor helyettesítése. Pályázati határidő 21 nap. Pályázati kérvények a zsidótörvénynek megfelelő okmányokkal is felszerelve Református Lelkészi Hivatal, Kisléta, címre küldendők.

A **kisújszállási** református egyháztanács a külhatári egytanítós — Lipcsey-iskolájához *ideiglenes helyettes tanítói* alkalmaz, ez iskola végleges alkalmazású tanítója tényleges katonai szolgálatának tartamára. Fizetés törvényes, lakás természetben. Kötelesség: I-VI. vegyes-osztály vezetése, ismétlőiskolások tanítása, vasárnapi istentiszteleteken az énekvezérei szerep betöltése s egyház-belmissziói munkákban segédkezés. Pályázhatnak okleveles tanítók vagy tanítónők. Keresztyén származás igazolásá-

hoz törvényszerinti okmányok melléklendőek. Pályázati határidő a hirdetés megjelenésétől számított három hét. Szabályszerűen felszerelt pályázati kérvények, válasz-bélyeggel ellátott borítékkal Református Iskolaszék, Kisújszállás címre küldendők.

A **mezőgyáni** ref. iskolaszék pályázatot hirdet a tanév végéig ideiglenesen betöltendő *tanítónői* állásra. Fizetése törvényszerű. Pályázati 8 határidő nap. Pályázatok Ref. Iskolaszék Mezőgyán (Bihar m.) küldendők.

A **nemesborzovai** református leányegyház pályázatot hirdet egy előkönyörgő férfi, *segélydíjas kántortanítói* állásra. Helyi javadalom: 11%-os helyi hozzájárulás, 13 értékgység. Államtól: Fizetési kiegészítés. Megválasztott két évi sikeres szolgálat után állami tanítónővé nevezetik ki. Állás azonnal elfoglalandó. Kötelessége: Hat úrvacsoraosztás kivételével, istentisztelet végzése, vallásos és népművelési összejöveteleken segédkezés, csekély létszámú osztatlan iskolában tanítás. Pályázati kérvények Református Lelkészi Hivatal, Mánd (Szatmár vm.) küldendők. Pályázati határidő 21 nap.

A **nyírkéresi** református egyház pályázatot hirdet *kántortanítói* állásra. Az iskola kéttanerős. Cím: Nyírkéres. u. p. Baktalórántháza.

A **nyírpazonyi** református egyház tényleges katonai szolgálatra bevonult *kántortanítójának helyettesítésére* pályázatot hirdet. Helyettesítési díj törvényszerű. Kántoriak végzéséért egyszobás lakás, teli fűtés, villanyvilágítás, egy holdas belső kert és stóla. Kötelessége: V., VI., VII. osztályok tanítása. Nők is pályázhatnak. Pályázati határidő a lap megjelenésétől számított 15 nap. Szabályszerűen felszerelt kérvények Református Lelkészi Hivatal, Nyírpazon (Szabolcs m.) címre küldendők.

Az **olesvai** református egyházközség pályázatot hirdet katonai szolgálatra bevonult *kántortanítója helyettesítésére*. Fizetés havi 100 P és lakás. Pályázhatnak kántori oklevéllel rendelkező férfi- és nőtanítók. Állás azonnal elfoglalandó. Nők is pályázhatnak.

A **petneháza** református egyháza pályázatot hirdet *katonahelyettes kántortanítói* állásának betöltésére, az 1940—1941. iskolai év tartamára. Fizetés törvényes. Állás azonnal elfoglalandó. Nők is pályázhatnak.

A **révarányosi** református egyház kétévi tényleges szolgálatra bevonuló tanítója helyettesítésére meghirdetett pályázatot 21 napra meghosszabbítja. Fizetés: Nyerendő államsegély és lakás. Nőknél kántorizálás nem döntő.

A **sonkád** református egyháza pályázatot hirdet katonai szolgálatra bevonult *kántortanítójának helyettesítésére*. — Fizetés törvényszerű. Pályázhatnak nők is. Határidő nyolc nap. *Iskolaszék.*

A **szabolcsveresmart** református iskolaszéke a lap nov. 15-i számában megjelent pályázati hirdetményt megújítja. Pályázók bemutatkozás végett megjelenhetnek. Pályázati határidő 14 nap.

A **szamosassályi** református egyház, *kántortanítója* tényleges katonai szolgálatra történt bevonulása miatt, *helyettes* keres. Fizetés, kötelesség törvényszerű. Pályázati határidő megjelenéstől 15 nap. Nők is pályázhatnak.

A **szatmárokörítói** református egyház, tényleges katonai szolgálatot teljesítő *két tanítójának helyettesítésére*, míg azok katonai szolgálatban vannak, *helyetteseket* keres. Fizetés törvényszerű. Pályázati határidő megjelenéstől nyolc nap. Férfitanító ha nem jelentkezik, nőket is alkalmazunk.

A **szeghalom** református egyháza, az elhalálozás folytán megüresedett *tanítói* állásra, az iskolai év végéig *helyettes* keres. Férfiak, nők pályázhatnak. Fizetés törvényes. Határidő két hét. Állás választás után azonnal elfoglalandó. *Református Iskolaszék.*

A **tiszaug** református egyházközsége pályázatot hirdet tényleges katonai szolgálatra bevonult *kántortanítójának helyettesítésére*. Javadalom törvényszerinti. Pályázati határidő 21 nap. Cím: Református Lelkészi Hivatal, Tiszaug.

TARTALOM:

Kun Béla: A hatvanéves „Protestáns Lap”
 Ördög Lajos: Utban karácsony felé
 Dr. Takaró Géza: Előjételet
 Dr. Horváth László: Énekeskönyvünk díszereinek eredete
 A magyar protestánsok országos ünnepe Károli Gáspár Bibliatörténeti-
 nak 350 éves jubileumán
 Fejlesztés Endre: Új vallástani kézikönyvet
 Gergely Ilona: Néhány szó az „Új valláskönyveket!” című cikkhez
 Szenes László: Van-e szükség külön úrvacsorai istentiszteletre?
 Zsuzsanna: Tudósítás
 Hírek az egyházmegegyéből — Irodalom — Különlétek — Halottaink
 Hivatalos értesítés — Pályázatok

DEÁK FERENC úriszabó, magyarruha-készítő és papiszabósága. **Hódmezővásárhely.** IV. Feleki-u. 46. szám.
Az országos hírvé Szántó I.-nek 1935. óta haláláig volt palást-, fogakészítő mestere. Készítik ORLE-formába szövetselympalástot, süveget, fogát, övet, papi mellényt. Regit felújítok. Felvidéki—erdélyi Tiszteletes Úrakkal, nem ORLE-formájú palástjait mérsékelt áron átalakítom ORLE-formába. Elismerő- és ajánlólevelekkel, mintákkal szolgálók. Pontos időben, portó mentesen szállítok cismert finom anyagokból és szép munkával. Református iparos.

Belvárosi Takarékpénztár Rt. fiókja, Debrecen
Ferenc József-út 53. Telefon: 28-40, 19-52.
Foglalkozik a banküzlet minden ágával:
betétek elhelyezése kölcsönök folyósítása
értékpapírok vétele és eladása.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedés
DEBRECEN
TELEFON: 20-06 és 15-43

Alapította:
Sesztina János
1819-ben.

IPARI-, MEZŐGAZDASÁGI-, HÁZTARTÁSI-,
GÁZOLTALMI- és LÉGVÉDELMI CIKKEK.

Papi palástot és süveget
a közismert, közkedvelt hivatalos O. R. L. E. palástokat
jutányos áron készíti
Szénási Sándor
Hódmezővásárhely, Tavasz-u. 20. sz.
JÓ MINŐSÉGI PONTOS MUNKA! KEDVEZŐ FIZETÉSI FELTÉTELEK!
Református iparos.

A "TAKARÉKOSSÁG"
KERESKEDELMI RT.
kötelékébe tartozó cégek ma is változatlan feltételek mellett s zavartalanul állanak rendelkezésére mindazon mt. vásárlóknak, kik mindenkor pontos fizetményeik igazolására érvényes vásárlási utalvánnyal rendelkeznek!

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA
ORGONA- ÉS HARMÓNiumGYÁR RT.
PECS, József-u. 30.

Orgonák, harmóniumok javítása, átépítése, új homlokzatsípek, villamos fűtőberendezések. — Meltányos feltételek, művészi kivitel.

KRASZNER LAJOS

Gyapjuszövet és bélésárú nagykereskedő BUDAPEST, V. KERÜLET, DEÁK-TÉR 2. SZÁM.
Kapható mindenféle ruhaszövetárú, jó és megbízható minőségben és kedvező áron.
Lelkészek, tanárok, tanítók részére fizetési kedvezmény az ORJÓ útján.
Pontos kiszolgálás. Kívánatra szívesen küld mintákat.

Alapítási év:
1906

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1940—2903

KARÁCSONYRA

Bibliák, Zsoltárok, Imakönyvek

BESZEREZHETŐK A

MELIUSZ- Könyvkereskedésben DEBRECEN.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK

DEBRECENI FIÓKJA

Plac-utca 45—47. Telefon: 23-70., 23-71.
FOGLALKOZIK A BANKÜZLET MINDEN ÁGÁVAL

Fűtéshez, fürdéshez, szobafűtéshez

a gáz a legjobb, legolcsóbb, legtisztább;
a gáz a legkényelmesebb;
a gáz a leggyorsabban kezelhető;
a gáz melege pontosan szabályozható;
a gáz számlaértéke egy hónappal később fizetendő.

Messzemenő kedvezmények a házi gázvezetékek berendezésénél.

Fűzők, izzhelyek, autogeyserek, jürd- és fűtőkályhák olcsón kaphatók.

Díjtalan felvilágosítások, készülékek bemutatása, költségvetés:

BATTHYÁNY-UTCA 17. SZ.
Telefon: 28-53. sz.

DEBRECEN SZ. KIR. VÁROS
VILÁGÍTÁSI VÁLLALATA.

Alföldi Takarékpénztár Debrecenben

Ferenc József-út 16.

Betéteket előnyösen gyümölcsöt és azonnal kifizet. Kölcsönöket állandóan folyósít. — Mint a Futura főbizományosa, foglalkozik a termény-üzlet minden ágával. TELEFONOK:
Bank: 19-70. és 22-32. Terménysztyály: 28-66. szám.

REFORMÁTUS
**PAPI
PALÁST
ÉS SÜVEG**
KÉSZÍTÉSE
ELSŐRENDŰ
KIVITELBEN
**FÉNYES
ILONA**
RIMASZOMBAT

14111
Debreceni
Protestáns Lap

Körlevél

a nagytiszteletű Esperes és Lelkipásztor urakhoz és valamennyi tanintézet tekintetes Igazgatóságához.

A Debreceni Protestáns Lap 1940. évi tárgymutatóját megküldöm és kérem, hogy ezt a multévi lappéldányokhoz csatolni s együtt az egészet beköttetni szíveskedjenek.

A lépten-nyomon tapasztalható tájékozatlanságra való tekintettel kérem, hogy az alább elmondandókat figyelembevenni és azokhoz pontosan alkalmazkodni méltóztassanak.

1. A Debreceni Protestáns Lap egyházkerületünknek hivatalos lapja s ennek megrendelése és járatása minden esperesi, lelkészi (ott, ahol több lelkipásztor van, minden lelkészi hivatalnak), egyházi hivatalok, intézmények, közép- és középfokú iskolák, több tanerős nagyobb egyházakban az igazgatótanítók részére kötelező.

2. Az évi előfizetési díj 8— P, amely az esetleg fentmaradt multévi hátralékkal együtt év elején befizetendő. E célra jelen körlevelemhez befizetési lapot is csatolok s kérem ennek felhasználásával az előfizetési díjak beküldését.

3. Felhívom az érdekeltek szíves figyelmét arra, hogy közérdekű hivatalos közleményeink hivatalos lapunkban jelennek meg. Ezeket be kell iktatni s el kell intézni éppen úgy, mintha az egyes körlevelek külön-külön megküldettek volna. Méltóztassanak tehát ezeket gondosan figyelemmel kísérni. Ott, ahol az iskola részére hivatalos lapunk külön nem jár, az iskolaszéki elnök úr kötelessége — teljes felelősség mellett — gondoskodni arról, hogy tanítóink az ekként közzétett hivatalos rendelkezésekről tudomást szerezzenek.

4. Minden pályázati hirdetményt a Debreceni Protestáns Lapban, mint egyházkerületünk hivatalos lapjában közzé kell tenni és az elsején közlendő **pályázatokat** az előző hó 25-ig, a 15-én közlendő hirdetményeket pedig a hó 10. napjáig kell a **Kiadóhivatal címére** (Debrecen, Kálvin-tér 17. Püspöki Hivatal) **beküldeni**.

5. A **Szerkesztőség címére** csak az egyházmegyei tudósítások, egyéb hírek és cikkek küldendők, de **pályázati hirdetmény vagy más hirdetés nem**.

6. A Debreceni Protestáns Lapot gondosan meg kell őrizni, és év végén a tárgymutatóval együtt legalább házilag össze kell fűzni vagy be kell köttetni.

Debrecen, 1941 január 7.

Atyafiságos tisztelettel:

Dr. RÉVÉSZ IMRE,

püspök.

Melléklet:

Targymutato és
befizetési lap.

